



• Dvidešimt antri leidimo metai •

**LIETUVOS KURČIŲJŲ DRAUGIJOS MĖNRAŠTIS**



*Mokymų pabaigoje ugniagesiai laikė testą.*

## Gestų kalbos mokėsi ugniagesiai

Paskutinę vasario savaitę ugniagesių gelbėtojų mokykloje lietuvių gestų kalbos mokėsi 13 Vilniaus apskrities priešgaisrinės gelbėjimo valdybos komandų pamainių vadovų ir mokyklos dėstytojų. Padėti ekstremaliose situacijose atsidūrusiems negirdintiems žmonėms pareigūnų grupę mokė kurtieji lektoriai. Jiems talkino gestų kalbos vertėjai.

Nukelta į 10 p.

Panevėžio kurčiųjų triumfas LNK  
laidoje „2 minutės šlovės“

**7 p.**



Moksleivių laikraštis nustebino  
centro bendruomenę

**9 p.**



LKD metraštyje rašė sporto ir  
savo veiklos renginiai

**12 p.**



## Šiame numeryje

### Aktualijos

- 2-3 Trumpai apie mus
- 3 Konkursas „Darni šeima 2010“
- 4-5 LKD Respublikinės valdybos posėdyje
- 5 Velykos visiems, mažiems ir dideliems
- 5 Kurčiųjų mokyklų bendruomenės nerimas
- 6 Gestų kalbos mokėsi ugniagesiai
- 6-7 Šiauliečių kronika
- 7 Panevėžio kurčiųjų triumfas LNK laidoje „2 minutės šlovės“

### Kultūra

- 8 Paroda sudomino mokinius aviacija
- 8 Magistrantės papuošalai stebino mugės lankytojus
- 9 Moksleivių laikraštis nustebino centro bendruomenę
- 9 LKNUC paminėjo Lietuvos Nepriklausomybės dvidešimtmetį

### Šeima ir sveikata

- 10 Siekiame geresnių paslaugų kurtiems vaikams ir šeimai
- 10-11 Surdopedagoginės pagalbos paieškos

### Mūsų žmonės

- 12-13 LKD metraščių rašė sporto ir saviveiklos renginiais

### Pasaulio aktualijos

- 14 Ką amerikiečiai mano apie kochlearinius implantus?
- 14-15 Norvegijos perspektyva – po du implantuos kiekvienam?

### Mes ir visuomenė

- 16 Užgavėnės pajūryje

## Trumpai apie mus

**KELIONĖ:** Respublikinis KRC pagal EEE ir Norvegijos finansinių mechanizmų projektą „Tobulėkime kartu“ kovo 14-18 d. LKD asocijuotų narių vadovams organizavo mokymus užsienyje. 10 vadovų susipažino su Estijos ir Suomijos kurčiųjų draugijų darbo organizavimu ir naujovėmis. Apie tai plačiau – kituose „Akiračio“ numeriuose.

**NAUJOVĖS:** pakeistas Švietimo ir mokslo ministro 2006 m. gruodžio 18 d. įsakymas Nr. ISAK-2391. Dabar pagal ŠMM ministro 2010 m. vasario 19 d. įsakymą Nr. V-224 kurtieji ir neprigirdintieji, turintys vidutinį, žymų ar labai žymų klausos sutrikimą, yra atleidžiami nuo lietuvių kalbos ir užsienio kalbų įskaitu. Smulkiau su pakeitimu galima susipažinti VŽ, leidinio Nr. 23, dokumento eilės Nr.1095.

Remiantis ŠMM ministro 2010 m. vasario mėn. įsakymu Nr. V-230 kurtiesiems ir neprigirdintiesiems, išskyrus turinčius nežymų neprigirdėjimo laipsnį, tiek pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimo metu, tiek brandos patikrinimo metu, užduočių atlikimo laikas pratęsimas 25 proc., o išimties atvejais – iki 50 proc. nustatyto laiko. Taip pat patikros ar egzaminų metu, kai dalyvauja kurtieji, leidžiama dalyvauti gestų kalbos mokytojui ar gestų kalbos vertėjui ir gestų kalba supažindinti su egzamino laikymo taisyklėmis bei versti kitus egzamino vykdytojo nurodymus. Besinaudojantiems individualiu klausos aparatu asmenims (išskyrus turinčius nežymų neprigirdėjimo laipsnį) leidžiama naudotis FM sistema. Visi sutrikusios klausos asmenys, išskyrus turinčius nežymų sutrikimo laipsnį, atleidžiami nuo lietuvių k. ir užsienio kalbų brandos egzaminų klausymo dalies, o šių egzaminų metu surinkta mokinio tašku suma dauginama iš Nacionalinio egzaminų centro direktoriaus patvirtinto koeficiento. Paprasčiau kalbant, prie kurčiųjų egzaminų pasiekimų

bus pridodamas tam tikras balų skaičius. Koeficientas padės kurtiesiems „prilygti“ girdintiesiems, išlygins dėl negalės atsiradusius neįveikiamus skirtumus. Su įsakymo turiniu galite susipažinti VŽ, leidinio Nr. 23, dokumento eilės Nr. 1097.

**SEMINARAS:** Lietuvos kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų ugdymo centras balandžio 29 d. rengia vienos dienos tarptautinę konferenciją „Valstybinės kalbos svarba kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų gyvenime“.

**SUKAKTIS:** kaimynai latviai nutarė iškilmingai paminėti Baltijos šalių kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų moksleivių žaidynių keturiasdešimtmetį. Šventė vyks kovo 26 d. Rygoje, Valmieroje, Vidzeme olimpiniam centre. Į renginį kvietimą gavo ir Lietuvos delegacija. Ją sudaro kurčiųjų mokyklų mokiniai ir mokytojai, LKSK atstovai.

**SUSITIKIMAS:** Vilniaus KRC, vykdydamas nedarbo prevenciją, kartu su Vilniaus darbo biržos atstovais rengia miesto kurčiųjų bendruomenei šviečiamąjį renginį „Įsidarbinimo galimybės. Šių dienų aktualijos“. Susitikimas vyks balandžio 8 d. 16 val. Vilniaus KRC patalpose. Pagrindinė tikslinė renginio grupė – bedarbiai.

**FESTIVALIS:** šiemet kasmetinę neįgaliųjų humoro kolektyvų šventę „Pasijuokime kartu“ rengia Lietuvos žmonių su negalia sąjunga. Šventės organizatoriai nusprendė į tradicinį renginį įnešti „naujų vėjų“: kolektyvai kviečiami į neįgaliųjų satyros festivalį „Būti ar nebūti“.

Kviečiami neįgaliųjų kolektyvai iš visos Lietuvos. Norintys dalyvauti iki 2010 m. balandžio 7 d. turi atsiųsti užpildytą paraišką ir (pageidautina) pateikti savo pasirodymo vaizdo medžiagą adresu: „Būti ar nebūti“ Lietuvos žmonių su negalia sąjunga, Gėlių g. 7, LT - 01137 Vilnius

Festivalio dalyviai bus atrinkti konkurso būdu. Festivalio data ir vieta: 2010 m. balandžio

12 d. „Menų spaustuvė“ Šiltadaržio g. 6, Vilnius.

Daugiau informacijos: mėninių - socialinių projektų vadovė **Snieguolė Dikčiūtė tel. 85 2691308, mob. 8 652 91518 arba sniegamuza@negalia.lt**. Išsamią informaciją apie festivalį ir jo nuostatus rasite interneto svetainėje [www.draugija.lt](http://www.draugija.lt).

**PARAMA:** sunkmečiu išsilaukinti darbo rinkoje negaliantys turintiems žmonėms padės Europos socialinio fondo (ESF) parama. Šiomet ji dvigubai didesnė nei pernai ir bus skirta socialinėse įmonėse dirbančiųjų negaliantys darbo užmokesčiui kompensuoti, mokymų rengimui, neįgaliesiems bus teikiama nemokama asistento pagalba. Tikimasi, kad parama pasinaudos

beveik 100 socialinių įmonių.

Vasario mėnesį Socialinės apsaugos ir darbo ministerijoje buvo pasirašyta projekto „Neįgaliantys užimtumo rėmimas“ Finansavimo ir administravimo sutartis. Projektą vykdys dvidešimt Lietuvos darbo biržos teritorinių padalinių. Projekto vertė – 28,1 mln. litų, iš jų 20,2 mln. skirta iš ESF. Kreiptis dėl paramos gavimo socialinės įmonės gali nuo vasario mėnesio pabaigos, o projektas vyks iki 2011 metų sausio 31 d.

Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Europos Sąjungos struktūrinės paramos departamento direktorės Nijolės Mackevičienės teigimu, socialinių įmonių rėmimas ESF lėšomis padės joms atlaikyti sunkmečio

iššūkius, leis tapti konkurencingesnėmis darbo rinkoje, padidins neįgaliantys užimtumą ir integraciją į visuomenę.

Parama bus teikiama sunkių ar vidutinių neįgalumo lygį turintiems žmonėms, taip pat neįgaliesiems, kuriems nustatytas neviršijantis 55 proc. darbingumo lygis arba didelių ar vidutinių specialiųjų poreikių lygis.

**KONKURSAS:** Šiaulių universiteto Socialinės gerovės ir negalės studijų fakultetas, remiamas Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministerijos, 2009 m. rengė šalies mokinių kūrybinių darbų konkursą „Galiu aš, gali ir tu“. Konkurso tikslas – aktyvinti specialiųjų poreikių turinčių mokinių socializacijos, integracijos procesus.

Konkurso dalyviai iš įvairių šalies mokyklų parengė ir pristatė kūrybinius darbus (fotografijas, vaizdo filmus, paveikslus, koliažus ir kt.) bei atliktos veiklos aprašymus (dienoraščius).

2010 m. sausio 29 d. vyko baigiamoji tęstinio šalies mokinių kūrybinių darbų konkurso „Galiu aš, gali ir tu“ konferencija, kurios metu vyko kūrybinių darbų paroda bei iškilminga apdovanojimo ceremonija.

Konkurso laureatais tapo ŠSKVUC 5, 8, 10 klasių mokiniai (mokytojos Rūta Markauskienė, Jolita Uljanovienė). Jiems buvo įteikta Švietimo ir mokslo ministro G. Steponavičiaus padėka už sukurtą dvikalbę mokomąją priemonę – animacinį filmuką – „Ąžuolas ir grybas“.

## Konkursas „Darni šeima 2010“

Konkurso pradžia buvo paskelbta Nepriklausomybės atkūrimo 20-šimtmečio dienos išvakarėse, norint pabrėžti, kad šeima yra valstybės pagrindas. Kuo daugiau darnių šeimų gyvena mūsų šalyje, tuo saugiau ir geriau jausis kiekvienas mūsų šalies gyventojas.

Kviečiame Jūsų šeimą pasirinkti vieną iš penkių nominacijų, į kurią norėtumėte pretenduoti. Papasakokite apie savo šeimą iš pasirinktos nominacijos perspektyvos ir atsiųskite mums savo pasakojimą bei savo šeimos nuotrauką el. paštu [info@darni-seima.lt](mailto:info@darni-seima.lt).

Šeimų pasakojimai ir nuotraukos bus patalpinti interneto svetainėje [www.darni-seima.lt](http://www.darni-seima.lt). Už patikusias šeimas bus galima balsuoti, komentuoti ar palinkėti šeimoms sėkmės. Svetainės lankytojai rinks savo favoritus, jiems - specialius publikos prizas.

Konkursui sudaryta vertinimo komisija atrinks ne daugiau kaip po 5 šeimas iš kiekvienos nominacijos.

Dalyvių registracija vyks iki Motinos dienos (gegužės 2 d.). Konkurso nugalėtojai bus pagerbti baigiamajame renginyje

LR Seime, Tarptautinės šeimos dienos išvakarėse, gegužės 14 dieną.

Visos nominacijos suformuluotos taip, kad į jas galėtų pretenduoti kuo platesnis ratas šeimų, nes kiekviena iš nominacijų atskleidžia visoms šeimoms bendrus ir svarbius dalykus. Tad kviečiame konkurse dalyvauti įvairiausias šeimas: ką tik susikūrusias, jau didelę šeimyninio gyvenimo patirtį turinčias, auginančias daug vaikų, dar tik laukiančias atžalų, ar „gandrų“ nesulaukiančias šeimas.

### Konkurso nominacijos:

• **„Už šeimos tradicijų puoselėjimą“.** Šeimos tradicijos vienija šeimą, nuspalvina šeimos kasdienybę, padaro gyvenimą įdomesnį, džiugesnį. Kviečiame papasakoti apie savo tradicijas – galbūt jau ilgus metus puoselėjamas, o gal naujai kuriamas, prisimintas, atgaivintas senelių ar prosenelių tradicijas, o gal atsineštas iš tėvų šeimų ir apjungtas į vieną. Kaip Jums sekasi kurti savo šeimos tradicijas ir kuo jos svarbios Jūsų šeimai?

• **„Už kartų santarvę“.** Su-

tuoktinių santarvė ir bendradarbiavimas šeimoje yra ir kartų (tėvų ir vaikų, senelių ir vaikų) santarvės ir bendradarbiavimo prielaida. Savo patirtimi, galimybėmis, požiūriais skirtingi šeimos nariai turi daug daugiau prielaidų mokytis tolerancijos, supratimo, įsiklausyti į kito nuomonę. Kviečiame pasidalinti tuo, kaip Jūsų šeimoje vyksta draugystė ir bendravimas tarp skirtingų kartų, kaip perduodama patirtis, keičiamasi idėjomis.

• **„Už bendruomeniškumą“.** Šeima yra kaip pirminė bendruomenė, susiformavusi pirmiau nei valstybė ar kuris kitas socialinis darinys. Tuo pačiu šeima priklauso didesnei ją supančiai kaimynų, rajono, kaimo, parapijos, mokyklos ir t.t. bendruomenei. Kuo Jūsų šeima prisideda telkiant ar stiprinant bendruomenę: gal savo pagalba bendruomenės nariams, o gal žinių ar patirties perdavimu, gal kūrybiniais sumanymais ar idėjomis, o gal iniciatyvomis?

• **„Už globą ir rūpestį silpniausiais šeimos nariais“.** Šeimos stiprybė slypi tame, kad šeimoje laikomasi išvien ne tik tuomet, kai viskas puikiai sekasi,

visi sveiki ir sotūs, bet vienybė išlieka ir tuomet, kai kažkam iš artimųjų nutinka nelaimė ar reikia pagalbos, globos. Yra šeimų, kurios kantriai, su meile, rūpesčiu, bet kartu ir su džiaugsmu rūpinasi silpniausiais nariais: neįgaliais, ligotais, senais, našlaičiais ar kt. Papasakokite apie savo šeimos patirtį rūpinantis silpnesniais, globos reikalingais. Kuo ši patirtis svarbi Jums kaip šeimai?

• **„Už kūrybingumą, vienijančią šeimą“.** Kūrybingumas yra savybė, galinti tapti vienu iš šeimą stiprinančių veiksmu. Svarbu, kad kūrybingumo dvasia gyventų visa šeima, visi jos nariai. Nesvarbu ar tai būtų bendra meninė, muzikinė veikla, ar kūrybiškas požiūris į šeimos verslą, įdomus gyvenimo būdas ar kita bendra veikla. Kaip kūrybiškumas skleidžiasi Jūsų šeimoje?

Kviečiame dalyvauti Jūsų šeimą ir paraginti dalyvauti Jūsų kaimynų, draugų, pažįstamų ar giminių šeimai!

Projekto „Darni šeima“  
globėja – LR Socialinės apsaugos  
ir darbo ministerija

## Aktualijos

# LKD Respublikinės valdybos posėdyje

### Dėmesio centre – „Elkados“ problemos

Pagrindinė 2010 m. kovo 8 d. vykusio RV posėdžio tema – UAB „Elkados“ finansinės padėties aptarimas. Bendrovės direktorius Gytis Gantarskis informavo, kad įmonė vėl atsidūrė ant bankroto ribos. Užsakyimų ir darbo pakanka, o rezultatai – neigiami. Bendrovė jau įsiskolinusi Sodrai ir Valstybinei mokesčių inspekcijai, susikaupė 69 tūkst. litų darbo užmokesčio skola. Įranga sena, patalpos neekonomiškos. Kaip vieną iš svarbiausių veiksnių vadovas nurodė atsainų neįgalųjų požiūrį į darbą. Tai patvirtina ir skaičiai. 2008 m. įmonė iki minimalaus atlyginimo darbuotojams primokėjo 80 tūkst. litų, 2009 m. – 77 tūkst. litų. Esą mieste jau sklinda kalbos, kad „Elkadoje“ stengtis dirbti nebūtina, administracija iki minimalaus atlyginimo trūkstamą sumą vis tiek primokės. Bendrovės vadovai, siekdami išsiaiškinti tikrąją padėtį, surengė stebėseną darbo vietose. Prielaidos pasitvirtino. Siuvėjos susirašinėjo SMS, žvalgėsi, kalbėjosi tarpusavy. Apibendrinamas G. Gantarskis sakė, kad jų atveju socialinė įmonė savo reikšmę prarado.

Susirinkusieji teiravosi, ar tikrai nėra priemonių sutramdyti dykaduonius. Paašškėjo, kad labai griežtų yra, bet vadovas jų taikyti neįgaliesiems tiesiog nesiryžta. Atleisti nepaklusniusius gražiuoju, išmokant jiems išeitines kompensacijas, bendrovė neturi pinigų. Beje, dalis girdinčiųjų taip pat provokuoja, kad būtų atleisti. Jie taip pat norėtų kompensacijų.

Įmonės vadovui buvo užduota daugybė klausimų. G. Gantarskis pagal galimybes stengėsi į juos atsakyti. Kol galų gale vienu metu visi pasijuto nesmagiai. Paašškėjo, kad laivą, galintį būti išsigelbėjimo sala kurtiesiems sunkmečiu, baigia nugarazdinti patys neįgalieji.

Paprašyta šiuo klausimu pasisakyti sėkmingiausiai ir kūrybiškiausiai dirbančios Vilniaus UAB „Vikada“ direktorė Gina Ramanauskienė tikino, kad ste-



**UAB „Elkados“ direktorius Gytis Gantarskis informavo, kad įmonė vėl atsidūrė ant bankroto ribos.**

buklingų receptų ji pasiūlyti negali. Anot jos, „Elkadai“ reikia nemažos finansinės injekcijos, kai jos nėra, atsiduriama užburta rate. Kalbėtoja drąsino, kad turint užsakyimų išsikapstyti iš finansinės duobės vilties yra. Nenutylėjo, kad krizė yra laikotarpis, kai blogai dirbančius žmones reikia atleisti už darbo normų nevykdymą. Ji atmetė pasiūlymą „Elkadą“ padaryti „Vikados“ filialu. Dalis valdybos narių taip pat abejojo tokio veiksmo nauda. Gelbėdamas kitą gali nuskesti ir pats gelbėtojas.

Daugiausia diskusijų laiko buvo skirta galimai įmonės restruktūrizacijai, pastatų pardavimo ar nuomos su visa įranga klausimams, pasirinkimui, kas geriau – įmonės bankrotas ar likvidavimas, aptarti.

RV svarstė galimybę išgelbėti bent žaislų ir rogučių surinkimo barą, kuris šiuo metu dirba rentabiliai. Taip pat sudarė darbo grupę, kovo 17 d. vykusią į „Elkadą“ susipažinti su padėtimi vietoje. Į ją įėjo G. Ramanauskienė, Vytautas Valiauga, Kazimieras Zybartas, Linas Vinickas, G. Gantarskis (įmonės vadovas), R. Sakalauskaitė. Padėtis itin rimta, todėl kitą RV posėdį pagrįdė „Elkados“ klausimui svarstyti nutarta šaukti nedelsiant, kovo 22 dieną.

### Pernai mūsų įmonės dirbo nuostolingai

Po G. Gantarskio už praėjusių metų darbo rezultatus atskaitė ir kitų kurčiųjų įmonių di-

rektorai, beveik visi RV pristatė 2009 m. veiklos balansus.

G. Ramanauskienė informavo, kad bendrovė šiuo metu savo jėgomis remontuojasi patalpas. Taip pat yra faktiškai baigusi siuvimo įrangos atnaujinimą ir gali siūti aukštos kokybės siuvinius. Turi daug idėjų ir sumanymų. Vienas iš jų – parduoti ne tik siuvimo paslaugas, bet pačių sukurtais gaminius – originalią drabužių kolekciją. Pastarąją kryptimi nemažai nuveikta. Vadovė atviravo, kad tokių sumanymų įgyvendinimas atima ir laiko, ir jėgų, reikalauja apyvartinių lėšų. Bet, anot jos, bendrovė pasirinko modernios, mobilios įmonės veiklos kryptį ir nuosekliai jos laikosi. Kalbėtoja pasidžiaugė, kad kitaip nei Panevėžyje, žmonės Vilniuje dabar dirba geriau nei prieš krizę, brangina darbo vietas.

„Vikada“ laimėjo atitinkamą konkursą ir joje nemokamai bus įdiegtas vokiškas aplinkosaugos standartas. Bendrovė taip pat siekia vadybos kokybės standarto. Tai pastangos lygiuotis į pažangiausias šio profilio įmones. Yra pokyčių ir nepagrindinėje veikloje. Išplėstos metalo gamybos baro darbo apimtys. Nežiūrint visų pastangų, praėjusius metus įmonė baigė nuostolingai.

Kauno UAB „Atropa“ direktorė Ramunė Ramonienė iš pat pradžių pripažino, kad kauniečių padėtis ne ką geresnė kaip panevėžiečių. „Atropos“ balansas tarp visų įmonių atrodo prasčiausiai. Pajamos nuo 2008 m. sumažėjo per pusę. Įmonė dirba 4 dienas per savaitę ir nepilnu pajėgumu, darbuotojai tarpusavyje sutarimu tenkinasi minimalia alga. Dėl gamybinių patalpų, apie 250 kv. m, jau kuris laikas nesiseka išnuomoti, nors prieš tai į ją atnaujinimą buvo investuota nemažai lėšų.

### Pasiruošimas LKD suvažiavimui

Antruoju darbotvarkės klausimu tartasi dėl suvažiavimo datos ir pradėtos diskusijos dėl jo darbotvarkės. Nuspręsta suvažiavimą šaukti balandžio 30 d. RKC direktorės ir revizijos komisija įpareigotos atskaiti-

nių pranešimų tekstus atsiųsti likus mėnesiui iki suvažiavimo. Iki balandžio 15 d. į RKRC turėtų atkelti visi klausimai, kuriais pageidauja suvažiavime diskutuoti teritorinės kurčiųjų bendruomenės ir, žinoma, jų deleguoti suvažiavimo dalyviai.

### „Varpelio“ sąmata nepatvirtinta

Nors darbotvarkėje buvo numatyta poilsio namų „Varpelis“ remonto sąmatos tvirtinimas, nutarta šį klausimą atidėti iki kito RV posėdžio. Kol nepateiktas LKD balansas, nelabai žinoma, kokiomis pajamomis disponuoja Draugija. Tad, ar vasarą poilsiautojai „Varpelyje“ ras atnaujintus sanitarinius mazgus, vis dar neaišku.

### Apie finansinę paramą, neįgalumo lygius, bendrąjį pagalbos telefoną

Svarstyti einamieji klausimai. Kauno KRC direktorė J. Pugačiauskienė dar kartą RV prašė balsuoti dėl lėšų skyrimo Kauno pastato priešgaisrinei signalizacijai atnaujinti. Balsuota nebuvo. Kadangi katastrofiškai stinga savų lėšų, jų skyrimą ar neskyrimą nutarta patikėti LKD suvažiavimui, aukščiausiajam valdymo organui. Viliamasi, kad galbūt suvažiavimas pritaris paramos skubiais ir svarbiais atvejais fondo steigimui.

Iš teritorinių bendruomenių gaunama vis daugiau signalų apie žemesnio neįgalumo ir darbingumo nustatymo lygio skyrimą kurtiesiems arba apskritai visišką jo neskyrimą. Tokios tendencijos kelia nerimą LKD. Tad pradėti kaupti pasitaikantys tendencingi neįgalumo nustatymo faktai ir ketinama šiuo klausimu kreiptis į aukščiausias šalies institucijas.

Viceprezidentė Svetlana Litvinaite informavo, kad kartu su partneriais iš Norvegijos pradėta rengti Bendrojo pagalbos centro teiktinos kurtiesiems pagalbos galimybių studija. Renkama ir lyginama Europos šalių patirtis, ieškoma geriausio modelio Lietuvai.

## Velykos visiems, mažiems ir dideliems

*Kartu su ilgėjančia diena, pavasarėjančiu oru, į mūsų gyvenimą įžengė ir gavėnios laikotarpis – septynios savaitės, vedančios į Kristaus Prisikėlimo šventę. Šiemet Velykas švęsime balandžio 4 d.*

Velykų šventės ištakas randame Senojo Testamento Išėjimo knygoje. Šį kūrinį vertai galime vadinti „Evangelija“, nes ji skelbia gerąją Dievo naujieną ir lemtingus žydų bendruomenei Egipte įvykius, kurie klostėsi apytiksliai 1350-1200 m. prieš Kristaus gimimą. Išėjimo knyga pasakoja apie žydų tautos gyvenimą Egipto vergovėje, išėjimą iš Egipto nelaisvės, kelionę iki Sinajaus kalno, Sandorą su Dievu ir Susitikimo padangtės įrengimą. „Viešpats kalbėjo Mozei Sinajaus dykumoje antrųjų metų pirmą mėnesį po jų išėjimo iš Egipto, tardamas: Teatnašauja izraelitai Paschą nustatytu laiku. Šio mėnesio keturioliką dieną temstant atnašausite ją pagal visus įstatus ir apeigas“ (Sk. 9, 1-3). Taigi, judėjai švęsdavo Paschą (Pesach) - išėjimo iš Egipto nelaisvės šventę - pirmąjį senovės žydų kalendoriaus mėnesį, kai naktiniame dangaus skliaute patekėdavo



EPA nuotr.

mėnulio pilnatis (keturioliką Nizan mėnesio dieną).

Dauguma ankstyvosios krikščionių bendruomenės narių buvo Jėzaus gentainiai, tad nenuostabu, kodėl jie perėmė šią šventę. Jėzus mus išveda ir išlaisvina iš šimtų mums žinomų ir dar netgi neįvardintų priklausomybių.

Vis dėlto neapsieita be problemų. Izraelitų sudarytas mėnulio kalendorius nesutapo su Vakaruose įsigalėjusiu saulės kalendoriumi. Krikščionybei iš-

plitus Romos imperijoje, 325 m. problemos ėmėsi spręsti Nikėjos visuotinis Bažnyčios susirinkimas. Buvo sutarta Velykas švęsti pirmąjį sekmadienį po pavasarinio lygiadienio.

Iškilo kita problema. O kuri diena laikytina pavasarinio lygiadieniu? Romos imperijos vakaruose - kovo 18 - oji, o imperijos rytuose - kovo 21- oji. VIII a. Bažnyčia apsisprendžia už kovo 21-ąją, nes Rytų mokslininkų astronominiai stebėjimai pasirodė esą tikslesni. Tad anksčiausiai

Velykos gali būti švenčiamos kovo 22-ąją, vėliausiai – balandžio 25-ąją.

Velykų šventės turinys nepasikeitė iki pat mūsų dienų. Keičiasi tik žmonių santykis su švente. Atsirado nauji simboliai. Šalia Kristaus prisikėlimo ir žmogaus dvasinio atgimimo lygiuojasi gamtos pabudimo, gyvybės, gėrio, derlingumo simboliai. Sau vietą rado ir įvairiausi magiški raštai ant margučių, trapiausių mūsų liaudies meno dirbinių. Visa tai atspindi žmonių norą dalyvauti pačioje šventėje. Tad ir dalyvaukime!

Šv. Velykos yra visų krikščionių šventė, bet pačios Velykos - visiems, mažiems ir dideliems. Kiekvienas subrendęs žmogus jaučia savo ribotumą ir laikinumą. O tai yra ženklas, kad mums reikalinga pagalba. Kito pagalba. Mūsų būtis maištauja, širdies gelmėje reikalauja išbaigimo, papildymo, t.y. Dievo malonės. Mes turime išgyventi šią savo visumą sukurtajame pasaulyje. Kelias į žmogaus asmenį, į tobulą vienybę su Dievu yra Kristaus Velykos.

*Parengta pagal bernardinai.lt*

## Kurčiųjų mokyklų bendruomenės nerimas

Lietuvos Respublikos Seimui priėmus įstatymo pataisas, atveriančias kelią apskričių reformai ir likvidavimui nuo 2010 m. liepos 1 d., Panevėžio, Klaipėdos, Telšių kurčiųjų mokyklų bendruomenės yra sunerimusios dėl tolesnio funkcionavimo ir pavaldumo. Panaikinus apskritis ir perėjus savivaldybių žinion, jos neteks dalies finansavimo, o tai gerokai apsunkins išgyvenimo galimybes.

Panevėžio kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų pagrindinėje mokykloje (PKNPM) vasario 12-ąją vykusio Lietuvos švietimo darbuotojų profesinės sąjungos

(LŠDPS) konferencija sulaukė didelio Aukštaitijos pedagogų dėmesio. Pagrindiniu konferencijos klausimu tapo, kaip išgyventi sunkmečio ir reformų sąlygomis, nes ekonominis nuosmukis gerokai sumažino švietimo įstaigų finansavimą.

PKNPM direktorė Danutė Kriščiūnienė išsamiai išdėstė šią problemą, ji teigė, jog tik centralizavus pastangas galima rasti geresnį sprendimą, t.y. turėti vieną steigėją. Direktorė stebėjosi, jog tokioje mažoje valstybėje kaip Lietuva, esant tokiai mažai kurčiųjų bendruomenei, tą patį sutrikimą turintys vaikai

ugdomi visiškai skirtingo pavaldumo mokyklose (LR Švietimo ir mokslo ministerijos, apskričių, savivaldybės).

D.Kriščiūnienė teigė, jog kurčiųjų mokyklos turi siūlymų, kaip ateityje turėtų būti plėtojamas kurčiųjų ugdymas, bet ji juos neatsižvelgiama. Išibėgėjus Lietuvos administracinei reformai ir nekreipiant dėmesio į mokyklų bendruomenių siūlymus, galima tikėtis begalės problemų.

Konferencijoje dalyvavęs LR Švietimo ir mokslo ministro vyriausiasis patarėjas Alvydas Puodžiukas teigė, jog nuogaštai neverta, kadangi mokykla

renovuojama, todėl pagal sutartį 5 metus jos negalima reorganizuoti, o apie likvidavimą ir kalbų nėra. Nuo 2012 metų tokios mokyklos greičiausiai turės regioninės mokyklos statusą ir finansavimo mechanizmas bus sureguliuotas.

Panevėžio miesto meras Vitalijus Satkevičius pritarė šiai idėjai, apžiūrėjo mokyklą, pabendravo su mokiniais. Lietuvos švietimo darbuotojų profesinės sąjungos pirmininkas Aleksas Bružas teigė, jog tik vienybėje yra stiprybė.

Laima LAPĖNIENĖ

## Aktualijos

Atkelta iš 1 p.

Iniciatyva padėti kurtiesiems integruotis į visuomenę kilo dar pernai susitikus Priešgaisrinės apsaugos gelbėjimo departamentu prie VRM vadovams ir Surdologijos centro, atsakingo už gestų kalbos puoselėjimą ir mokymą, atstovams. Užtruko pora mėnesių, kol ugniagesių komandos suderino darbo tvarkaraščius taip, kad galėtų į mokymus išleisti po vieną savo atstovą. Susitarta grupę laikyti eksperimentine. Remiantis įgyta patirtimi jau šį rudenį ir kitamet numatoma kursus surengti ir kitose Lietuvos teritorijose, iš viso dar penkioms ugniagesių grupėms.

Kursų trukmė – 25 valandos. Sutrumpinti Surdologijos centro parengtą 50 valandų mokymo programą paprašė Priešgaisrinės apsaugos gelbėjimo departamentu vadovai. Operatyvinės tarnybos darbuotojams pasitraukti iš darbo vietų ilgam yra sudėtinga. Kad sutrumpintoje mokymo programoje liktų būtinausi dalykai, medžiagą peržiūrėjo ir patarimais talkino departamento Parengties organizavimo skyriaus Technikos poskyrio vyriausiasis specialistas vidaus tarnybos kapitonas Rimvydas Gudelis.

Paaikškėjo, kad ir savaitės mokymai gali būti gana efektyvūs. Ugniagesiai pramoko pirštų abėcėlės, mokėsi gestikuluoti, užduoti klausimus, padedančius operatyviai surinkti informaciją nelaimės vietoje, duoti nurodymus degan-



Gestų kalbos kursų dalyviai, lektoriai ir organizatoriai.

čioje patalpoje atsidūrusiems negirdintiems žmonėms, bendrauti teikiant pirmąją medicinos pagalbą. Pareigūnai taip pat išklauė teorinį kursą apie kurčiųjų kultūrą, elgesio ir mąstymo ypatumus. Mokymų pabaigoje atliko testą. Suskirstyti poromis uždavinėjo gestais vienas kitam raštu pateiktus klausimus ir rodė gestais atsakymus. Suprasti vienas kitą sekėsi visai neblogai. Mokymo rezultatais liko patenkinti ir jų lektoriai. Kviečiami atsiimti pažymėjimų pareigūnai sugebėjo perskaityti savo vardus, rodomus pirštų abėcėle. Tai džiugino ir juos pačius, ir ugniagesių pasveikinti atvykusį Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento direktoriaus pavaduotoją vidaus tarnybos pulkininką leitenantą Vygandą Kurkulį. Kad klausytojai galėtų pasikartoti

išminktą metodinę medžiagą ir patys savarankiškai tobulintų lietuvių gestų kalbos vartojimo įgūdžius, jiems buvo išdalinta po DVD diską su namų darbo užduotimis.

Tąkart buvo apsikeista ne tik sveikinimo kalbomis, bet ir tartasi dėl tolimesnio bendradarbiavimo. Štai kursų metu paaikškėjo, kad ekstremalioje situacijoje kurtieji ir girdintieji reaguoja skirtingai. Jei girdintieji šaukiasi pagalbos balsu, tai kurtieji dažnai tyli arba skleidžia triukšmingoje aplinkoje beveik negirdimus garsus. Tad diskutuojant kilo mintis ilgai neatidėliojant susitikti departamentu ir LKD atstovams bei pasitarti, kokius sutartinius signalus skleidami kritinėse situacijose atsidūrę kurtieji galėtų pareigūnams padėti juos surasti. Pvz., pilnoje dūmų patalpoje. Sutartinius signalus bū-

tų galima susisteminti ir išplatinti kurčiųjų žiniasklaidos kanalais. Taip apie juos sužinotų ir juos įsidėmėtų visa kurčiųjų bendruomenė.

Ugniagesiams kilo ir daugiau klausimų. Pvz., jų darbo taisyklės draudžia atvykus į gaisro vietą nusiimti pirštines, o rodyti pirštų abėcėlę arba gestus mūvint pirštines ir nepatogu, ir sunkiai įmanoma. Tačiau šių dviejų, tokių skirtingų sistemų bendradarbiavimas akivaizdžiai rodo, kad visos problemos išsprendžiamos, jei jas stengiamasi spręsti.

Pentadienio popietės metu kartu buvo pasidžiaugta Lietuvos nacionalinės televizijos dėmesiu pagreitį įgaunančiam projektui. Vasario 25 dienos vakaro žiniuose ir panoramoje buvo rodomas kursų vietoje paruoštas reportažas. Kitądien naujienu buvo paviėšinta naujienu portale **delfi.lt** ir LRT tinklalapyje, Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento tinklalapyje **vpgt.lt**, o netrukus ir laikraštyje „Ugniagesys“.

Mokymams pasibaigus Surdologijos centro direktorei Nijolei Krasniauskienei ugniagesių gelbėtojų mokyklos viršininkas Valdas Krulikauskas pateikė dar vieną siūlymą – ateityje vienos dienos mokymus rengti visiems mokyklos kursantams.

Tvirtėja gražus abipuse pagarba, profesine atsakomybe ir žmogiška atjauta paremtas dialogas.

Nijolė KRASNIAUSKIENĖ

## Šiauliečių kronika

### Gestų kalbos kursai



Nuo kovo mėnesio Šiaulių kurčiųjų reabilitacijos centre prasidėjo gestų kalbos kursai.

Kursai vyksta pirmu lygiu, kadangi dauguma žmonių yra visai nemokantys gestų kalbos.

Gal kurtiesiems ir sukeliame juoką, bet mūsų seni ir surambėję pirštai nelabai noriai juda. Daug prakaito reikia išlieti, kol suraitai kokią raidę... O kaip sunku skaityti daktiliu abėcėlę?!

Visų šių mokslų ir gudrybių moko labai kantri ir nuostabiai švelni mokytoja Auksė Šiaudkulienė. Mes tikime, kad jos su kantrybe žingsnis po žingsnelio ir mūsų 15 žmonių grupelė jau galės susikalbėti su kurčiaisiais be vertėjų pagalbos.

Ačiū Surdologijos centrui už šių kursų organizavimą.

### Žvejų šventė



Kovo mėnesį 6 d. Šiauliuose vyko nuotaikinga ir linksma žvejų šventė.

Žvejai privalėjo turėti žvejybai

skirtą aprangą, kuprinę ir įrangą. Namų darbas – žuvies patiekalas. Šiose varžytuvėse dalyvavo 7 garbingi žvejai.

Mūsų žvejai tikrai labai išradingi ir sumanūs. Jonas Girdziušas atsinešė specialią kėdę su visais priedais žvejybai. Ant tokios kėdės galima sėdėti net ir visą parą... Apranga taip pat neperšlampama ir su specialiais batais. Visa tai buvo gerai įvertinta komisijos bei žiūrovų ir gavo specialų prizą už „Pasiruošimą žvejybai“.

Vyko įvairios viktorinos, vykdytos užduotys, atsakinėta į klausimus. Kiekvienas turėjo papasakoti

apie savo žvejybos nuotykius bei „išsvajotą sapną“. Juokingiausias „pasakų sekėjas“ buvo Antanas Lekavičius.

Visi žvejai buvo apdovanoti žvejų klubo „Tironas“ įsteigtomis dovanomis. Po varžytuvių vyko valgių degustavimas ir įvertinimas.

Ir žiūrovai, ir dalyviai buvo patenkinti šiuo renginiu.

### Bendras darbas



Kovo mėnesio 9 d. Šiauliuose vyko draugiškas gestų kalbos vertėjų centro ir kurčiųjų reabilitacijos centro darbuotojų susitikimas.

Ilgai vyko pokalbis, kurio metu kilo daug klausimų, ginčų, kaip turi dirbti šios dvi skirtingos ir vieną tikslą turinčios organizacijos. Visiems kyla vienas klausimas: kokį darbą atlieka vertėjas? Kur baigiasi vertimo paslauga ir prasideda so-

cialinė? Kas yra informacija ir kaip ją derinti su vertimu?

Draugiškai išsiskyrėme pasižadėję daugiau bendradarbiauti tarpusavyje ir skirti visas jėgas bendram darbui – darbui su kurčiaisiais.

Zita Reizmanienė

## Panevėžio kurčiųjų triumfas LNK laidoje „2 minutės šlovės“



**Griežti vertinimo komisijos nariai buvo sužavėti jaunųjų panevėžiečių pasirodymu.**

Vasario 20 dieną LNK laidoje „2 minutės šlovės“ dalyvavo Panevėžio kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų pagrindinės mokyklos (PKNPM) perkusininkų-instrumentininkų ansamblis. Komisijos jis buvo įvertintas puikiai ir pateko į kitą turą.

„Labai džiaugiuosi, kad mūsų mokyklos ansamblis buvo pakviestas į laidą. Toks nekasdienis įvykis visai bendruomenei suteikė daug teigiamų emocijų, o ansamblio nariams - dar didesnę norą stengtis, tobulinti turimus muzikinius įgūdžius“, - grįžusi iš Vilniaus pasakojo mokyklos direktorė Danutė Kriščiūnienė. Pasak jos, džiugu ir tai, kad tokie neeiliniai renginiai dar labiau sutelkia ir sustiprina kolektyvą, atveria daugiau galimybių vienas kitą pažinti, patirti naujų įspūdžių. O būtent jų jauniesiems talentams ir drauge vykusiai palai-kymo grupei, tikrai nestigo. Vaikai pirmą kartą dalyvavo filmavime, susipažino su televizijos virtuve, susitiko ir bendravo su dažnai televizijos ekranuose matomomis žvaigždėmis.

Anot D. Kriščiūnienės, visus labai nustebino tai, kad sužavėtas kurčių vaikų parodyta meninė programa, pirmą kartą šiame projekte nuo komisijos stalo pakilo

komisijos pirmininkas Algis Ramanauskas-Greitai ir pats panoro diriguoti ansamblui. Tačiau jam teko nusivilti ir įsitikinti, koks tai yra sunkus darbas. „Nors visa salė skandavo, o komisijos pirmininkas bandė diriguoti ansamblui, vaikų rankose suskamba tik vienas kitas instrumentas, kiti - tylėjo. Gerbiamam Algiui teko įsitikinti, kad rezultatas yra pasiekiamas tikrai sunkiai ir kad dirigentas, norėdamas diriguoti ansamblui, turi įdėti be galo daug darbo, labai gerai jausti kiekvieną narį, ir tik tada suskamba širdį liečianti muzika“, - sakė direktorė.

Didelį indėlį ruošiant meninę programą įdėjo vilnietis kompozitorius, multiinstrumentininkas Tomas Dobrovolskis ir PKNPM muzikos ritmikos mokytoja Aldona Mikolaitienė. Debiutuojančiam ansamblui dirigavo 10 klasės mokinė Augustina Rokaitė.

„Dieną prieš filmavimą vaikai be poilsio repetavo ištisas keturias valandas. Kitą rytą labai anksti kelėmės ir išvykome į Vilnių. Filmuojamoje laidoje mes pasirodėme devinti, tačiau vaikai laikėsi ypač ištvermingai, nes turėjo tvirtą tikslą – sulaukti gero įvertinimo“, - sakė direktorė.

Beje, laidos filmavime pane-



**Panevėžio kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų pagrindinės mokyklos perkusininkų-instrumentininkų ansamblis LNK laidoje „2 minutės šlovės“ sulaukė puikaus komisijos narių vertinimo. Ansamblui dirigavo 10 klasės mokinė Augustina Rokaitė.**



**Didelį indėlį ruošiant meninę programą įdėjo PKNPM muzikos ritmikos mokytoja Aldona Mykolaitienė.**

vežiečiai neatsitiktinai vilkėjo Kenijos akrobatų dovanotus marškėnėlius su užrašu „Nafsi Acrobats Africa“. Jie byloja apie tai, kad perkusininkų ansamblio atsiradimą paskatino naujieji mokyklos draugai iš Kenijos. 2007 m., kai PKNPM lankėsi akrobatai iš Kenijos, NVO „Kultūros artele“ vadovė, prodiuserė Odetė Abromavičiūtė pastebėjo, kad kurtieji vaikai nepaprastai džiūgavo daužydami kenijiečių būgnus ir paskatinti mokytojo, akrobato Jameso Njungė Wango, noriai mokėsi afrikietiško šokio judesių. Vėliau į mokyklą buvo pakviestas žinomas perkusininkas Tomas Dobrovolskis, kuris sudomino vaikus afrikietiška muzika ir kartu su muzikos ritmikos

mokytoja Aldona Mikolaitienė subūrė vaikų perkusijos ansamblį. Ansamblis sėkmingai dalyvauja miesto šventėse, festivaliuose, o bendradarbiaujant su NVO „Kultūros artele“ vadove, prodiuserė Odetė Abromavičiūtė ir į tarptautinį pripažinimą, yra aktyvus tarptautinio vystomojo bendradarbiavimo projekto „Afrik@LT2009/2010“ dalyvis.

Mokyklos direktorė išsakė padėką Tėvų su neigaliais girdėti vaikais ir jų draugų bendrijai „Adapta“, kuri iš dalies finansavo vaikų kelionę į Vilnių.

„2 minutės šlovės“ - tai interaktyvus šou, kurio dalyviams keliami vienintelė sąlyga: išlaikyti publikos dėmesį dvi minutes. Jeigu daugiau nei pusė publikos paspaudžia „Stop“, pasirodymas nedelsiant stabdomas, o dalyvis netenka galimybės patekti į kitą etapą.

Panevėžio kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų pagrindinės mokyklos perkusininkų-instrumentininkų ansamblio triumfas laidoje „2 minutės šlovės“ buvo transliuojamas kovo 14 d., o tiesioginis pasirodymas antrajame ture – balandžio 4 d. 19.30-21.30 val.

Laima LAPĖNIENĖ

## Kultūra

## Paroda sudomino mokinius aviacija

Panevėžio kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų pagrindinėje mokykloje (PKNPM) atidaryta gestų kalbos ir tikybos mokytojo, bibliotekaininko, Viliaus Glušoko fotografijų paroda, skirta Panevėžio aeroklubo 80-mečiui paminėti. Parodoje eksponuojami iš paukščio skrydžio užfiksuoti ne tik Panevėžys ir jo gražiausios apylinkės, bet ir Šiaurės Lietuvos vaizdai. Jų grožiu iš aukštai Vilius žavėjosi kartu su miesto kurčiųjų bendruomenės nariais ir svečiu iš JAV - profesoriumi, knygos „Tarptautinė rankų abėcėlės schema“ autoriumi, Pasaulinės kurčiųjų federacijos Kurčiųjų kultūrai komisijos nariu, iliuzionistu, dr. Simonu J. Karmeliu. Garbus svečias PKNPM lankėsi Tarptautinės kurčiųjų dienos proga.

Kadangi paroda skirta solidžiam Panevėžio aeroklubo jubiliejui pažymėti, jos atidarymą pagerbė aeroklubo viršininkas Bronius Zaronkis. Jis kurčiųjų bendruomenei papasakojo apie aeroklubo veiklą bei aviaciją.

## Pakvietė vaikus paskraidyti

Pasak B. Zaronkio, vienas seniausių aeroklubų Lietuvoje – Panevėžio aeroklubo buvo įkurtas 1930 metais. 1941 metais karas ilgam buvo nutraukęs aeroklubo veiklą. Sovietmečiu didelių entuziastų dėka aeroklubo buvo atkurtas, įrengtas aerodromas. Viršininkas atkreipė dėmesį į tai, kad Panevėžio aeroklubo yra ne tik seniausias Lietuvoje, jame kaip nė viename tokia klube pasaulyje, veikia per 10 aviacinio sporto ir aviacijos profilio šakų: sklandymas, akrobatinis skraidymas, parašiutų, skraidyklių, parasparnių,



Parodos „Iš paukščio skrydžio“ atidarymas. Iš dešinės - parodos autorius V. Glušokas, PKNPM direktorė D. Kriščiūnienė, Panevėžio aeroklubo viršininkas B. Zaronkis.

motorizuotų sklandytuvų, precizinio skraidymo, aviamodeliavimo, jaunųjų sklandytojų sporto, lakūnų-konstruktorių, lėktuvų pilotų ir kt. Aeroklubo, kaip aviacijos mokymo įstaiga, ruošia pilotus-mėgėjus, sklandytojus, parasparnių pilotus, moko 9-11 metų jaunuosius aviatorius sklandyti mažais sklandytuvais. B. Zaronkis pasidžiaugė, kad daugelis aeroklubo mokymo įstaigoje paruoštų jaunuolių baigė aviacijos mokyklas ir sėkmingai tęsia karjerą civilinėje ar karo aviacijoje. Aeroklube nuolat verda gyvenimas, vyksta varžybos, konstruojami lėktuvai. Čia yra pagaminta net 10 lėktuvų. Vienas iš jų - garsiosios „Lituanikos“ kopija - dabar saugoma Lietuvos aviacijos muziejuje.

Pristatęs aeroklubo veiklą svečias pakvietė visus mokinius vasarą atvykti į aerodromą ir pažadėjo paskraidinti lėktuvu bei plačiau supažindinti su tuo, kas vyksta aeroklube. Mokyklos bibliotekai B. Zaronkis padovanojo žurnalų: „Europos aviacija“ ir „Aviacijos

pasaulis“.

Sveikindamas V. Glušoką su parodos atidarymu, jis pažymėjo, jog fotografijos atspindi jų autoriaus charakterį. Nuotraukos įdomios, užfiksuoti vaizdai traukia akį.

## Fotografija - durys į pasaulį ir save

V. Glušokas dėkojo mokyklos direktorei Danutei Kriščiūnienei už suteiktą galimybę surengti parodą. „Daug yra tekę keliauti, daug esu kraštų matęs, ne kartą teko skristi lėktuvu, tačiau kokia graži yra Lietuva, suvokiau tik pamatęs ją iš paukščio skrydžio“, - neslėpė džiaugsmo V. Glušokas.

Parodos autorius sakė, jog fotografija pradėjo domėtis nuo 5 klasės, mokykloje lankė fotografų būrelį. Pirmąjį fotoaparata „Smena“ gimtadienio proga jam padovanojo tėvai. Būdamas aistringas keliautojas, jis fotografuoja įvairias kelionių akimirkas, įdomius žmones, kolegas, gamtą. Kelionės, anot V. Glušoko, moko supratimo, tolerancijos, geranoriškumo vieni

kitiems. Fotografija – atveria pasaulį, moko pažinti save ir kitus, mylėti gamtą, branginti gyvybę, vertinti tai, ką turime gražaus ir nepakartojamo.

Mokyklos parodų kuratorius, dailės mokytojas Povilas Šiaučiūnas sakė esąs nustebintas V. Glušoko pomėgių įvairove. „Vilius - labai plačių interesų žmogus, aktyvus kurčiųjų bendruomenės narys. Šiandien jis pristato reportažinio stiliaus nuotraukas. Nenustebsiu, jei po kiek laiko jis pasiūlys vėl kažką netikėta“, - sakė jis, dėkodamas autoriui už padovanotą gražią šventę.

## Paroda – mažas, bet nuoširdus sveikinimas

Mokyklos direktorė D. Kriščiūnienė pažymėjo, jog ši paroda labai svarbi mokyklai. Taip nors mažą dalele prisidedama prie Panevėžio aeroklubo 80-mečio paminėjimo. „Kam teko skristi, tas žino tą nepakartojamą jausmą. Apžiūrėjusi šią parodą neabejoju, kad Vilius buvo sužavėtas tuo, ką matė iš paukščio skrydžio. Džiugu, kad jis daug kuo domisi, visur skuba ir daug nuveikia“, - sakė direktorė. Ji dėkojo V. Glušokui už surengtą fotografijų parodą, o aeroklubo viršininkui B. Zaronskiui už įdomią paskaitą apie aviaciją.

Reikia pažymėti, kad Panevėžio kurčiųjų bendruomenės nariai, mokyklos mokiniai ilgai nenorėjo išleisti svečio. Jie teiravosi, ar Panevėžio aeroklube yra kurčių žmonių, kurie moka pilotuoti lėktuvą, domėjosi, kokius jausmus patiria žmogus sklandydamas sklandytuvu, ar būtų galimybė išsokti su parašiutu ir kt.

Laima LAPĖNIENĖ

## Magistrantės papuošalai stebino mugės lankytojus



J. Gronskytė džiaugėsi, kad jos dirbiniai patiko pirkėjams.

Vilniaus dailės akademijos magistrantė Jovita Gronskytė išgyvena kūrybinį pakilimą. Neseniai jos darbų paroda „Aliejus, drobė, kartonas“ džiugino panevėžiečius, o kovo 11-14 dienomis magistrantė savo rankdarbiais stebino kauniečius. Jovita kartu su draugu Unalu savo darbus pristatė Kauno pramogų ir prekybos centre „Mega“ vykusioje rankdarbių mugėje.

Pasak J. Gronskytės, pernai, paskatinta pažįstamų, ji pradėjo gaminti įvairius papuošalus: seges, auskarus, žiedus ir kt. Daug naujovių apie jų gamybą ji sužinojo svečiuodamasi užsienyje pas draugo Unalo dėdę. Jis Jovitą išmokė papuošalus gaminti iš vario pasitelkiant specialią raizymo įrangą. Originaliai išraižytus varinius papuošalus kartu su įvairiomis segėmis ji ir pristatė

rankdarbių mugėje Kaune.

„Šie variniai dirbiniai labai patiko mugės lankytojams, dauguma sakė, kad pirmą kartą mato tokius įdomius juvelyrinius rankų darbo papuošalus“, - sėkminga prekyba džiaugėsi magistrantė.

Parengė Genė KARKLIENĖ



# Moksleivių laikraštis nustebino centro bendruomenę



*Moksleivių laikraštis nustebino centro bendruomenę*

Lietuvos kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų ugdymo centro grupė mokslėivių išleido „Naujienu laikraštį“.

**„Naujienu laikraštio“ vyr. redaktorė 12 kl. moksleivė Ada Zabulionytė.**

Beveik visą sausio mėnesį centro bendruomenė aptarinėjo šią naujieną. Buvo įdomu viskas: kam kilo ši idėja, kaip mokiniams pavyko „tyliai“ patiems jį parengti, ar nėra čia išpajiniojęs koks mokytojas? Tuo tarpu leidėjai tikino: viską darėme patys, o idėja kilo centro Mokių tarybos pirmininkui 12a klasės mokiniui Karoliui Simaičiui.

Triukšmui dar nenutilus išėjo dar vienas laikraščio numeris! Matydama jaunuose veiduose atkaklumą, pasitikėjimą savimi ir tikėjimą, kad kurčiasis jaunimas gali pats realizuoti savo idėjas, paprasčiau mintimis su „Akiračio“ skaitytojais pasidalinti „Naujienu laikraščio“ vyr. redaktorė 12 klasės moksleivė Ada Zabulionytė.

**- Kaip kilo idėja leisti laikraštį?**

- Mums patiko klaipėdiečių pavyzdys. Labai norime, kad centro moksleiviai, mokytojai, tėveliai daugiau sužinotų apie mus, kur-

čiųjų, gyvenimą. Norėtume, kad kurtieji mokiniai būtų aktyvesni, mąstantys žmonės, ieškotų naujų saviraiškos formų. Mūsų laikraščio leidėjų, grupė - tai: redaktorė Indrė Jucytė (11a kl.), fotografas ir finansininkas Karolis Pilipavičius (9 kl.), žurnalistai Brigita Šekurovaitė (11b kl.), Deivydas Takinas (12b kl.), Emilija Kisnieriūtė (9 kl.), Lina ir Loreta Pilipavičiūtės (10a kl.), Laima Rupšytė (12a kl.) ir aš.

**- Kaip parengiamas laikraštis?**

- Mes nuolat stebime mokyklinį gyvenimą, taip pat domimės pasaulio kurčiųjų naujienomis. Iš pradžių dėl informacijos kildavo nesutarimų, ginčų, nesutapdavo nuomonės. Bet, laikui bėgant, mes supratome, kokio laikraščio norime ir pradėjome dirbti vieningai. Prieš kiekvieno numerio išleidimą renkamės pirmadienį ir ketvirtadienį, aptariame aktualijas ir pasiskirstome darbais. Norėtume vieną puslapį parengti ir pradinukams, bet sunku viską suspėti. Laikraštį maketuojame mudvi su Indre arba Karolis. „Naujienu laikraštis“ patinka visiems, bet tau pydami ne visi mokiniai perka, geriau dalinasi vieni su kitais.

Esame vyresniųjų klasių mokiniai, turime daug mokyti, tad pasitaiko, kad laikraščio leidyba kartais vėluoja.

**- Ar padeda mokytojai?**

- Kol kas iš mokytojų mažai prašėme pagalbos, stengiamės

viską daryti savarankiškai. Centro mokiniai iš mūsų prašo kuo daugiau naujienų, o mokytojai džiaugiasi, kad kurčiasis jaunimas yra iniciatyvus.

**- Kas labiausiai baugina?**

- Bijome, kad mūsų laikraštis neišnyktų...

To mes, mokytojai, ir norė-

vyriausioji redaktorė. Baigusi mokyklą planuoju stoti į Vilniaus pedagoginį universitetą arba Vilniaus kolegiją. Mėgstu keliauti, fotografuoti, žaisti krepšinį. Kurčiųjų jaunimui nerimą kelia du dalykai - įsidarbinimo problema bei stojimas toliau mokytis baigus mokyklą“



**Lietuvos kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų ugdymo centro „Naujienu laikraščio“ leidėjų grupė.**

tume palinkėti šiems jauniems, energingiems kurčiųjų bendruomenės šviesuoliams!

**Trumpai apie „Naujienu laikraščio“ vyr. redaktorę Adą Zabulionytę:** „Esu Lietuvos kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų ugdymo centro dvyliktokė. Turiu daug visuomeninių pareigų: esu Vilniaus kurčiųjų jaunimo organizacijos tarybos narė, LKNUC Mokių tarybos pirmininko pavaduotoja, mūsų laikraščio „Naujienu laikraštis“

Kviečiame „Akiračio“ skaitytojus palaikyti šią gražią sutrikusios klausos jaunimo iniciatyvą. Jei norėtumėte pasidalinti savo mintimis, turite pasiūlymų, rašykite jiems el pašto adresu:

**LKNUC.zurnalistai@gmail.lt**

„Naujienu laikraščio“ leidėjai tikisi gražaus bendradarbiavimo!

*Parengė*

**Rūta VYŠNIŪNIENĖ**

## LKNUC paminėjo Nepriklausomybės dvidešimtmetį

Pastarieji metai Lietuvai reikšmingi: 2009 m. šventėme Lietuvos vardo tūkstantmetį, šiais metais - Lietuvos nepriklausomos valstybės atkūrimo dvidešimtmetį, 2011 - Sausio 13-osios nakties įvykių dvidešimtmetį. Datos, kupinos svaigios laisvės įtampos, ašarų, džiaugsmo, skausmo, vilties...

Šiomet sukako 20 metų, kai 1990 metų kovo 11-ąją, Aukščiausioji Taryba - Atkuriamasis Seimas priėmė aktą „Dėl Lietuvos Nepriklausomos valstybės atstatymo“.

Kovo 11-osios šventė Lietuvos kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų ugdymo centre paminėta savitai

- surengta integruota istorijos, lietuvių kalbos, dailės ir ritmikos pamoka. Ruošdamiesi šiai šventei centro pedagogai J.Seniut, J.Malelienė parengė informacinius stendus, klasių vadovai ir auklėtojai mokiniams pasakojo savo prisiminimus. Buvo organizuojamos išvykos prie Seimo rūmų, 4 klasių mokiniai dalyvavo piešinių konkurse „Mano Tėvynė - Lietuva“.

Mokytojų A.Šimaitienės, A.Jurelės, A.Mitkaus, R.Jurevičiūtės, J.Drazdauskienės, I.Laužaitytės dėka Kovo 11-osios šventėje dar kartą buvo prisimintas Lietuvos neuitas kelias link Nepriklausomybės: Sąjūdis, Baltijos



**Šventės akimirka.**

kelias, diena, kuomet Atkuriamasis Seimas priėmė aktą „Dėl Lietuvos Nepriklausomos valstybės atstatymo“. Skaidrėse atgijo svarbiausieji praeities vaizdai, lėmę mūsų valstybės tolesnę ateitį, o kartu ir kiekvieno iš mūsų ateitį - gyventi

laisvoje ir nepriklausomoje šalyje. Vyresnių pedagogų akyse sužibo ašaros, mokiniai sekė kiekvieną gestų kalbos vertėjos I.Pitrimovos gestus.

Šventės pabaigoje LKNUC direktorė Girdutė Lepeškienė visus pasveikino su Lietuvos Nepriklausomybės diena ir paragino moksleivius ne tik minėti šią šventę, bet ją švęsti - nuoširdžiai ir linksmai.

**SVEIKINAME VISUS SU LIETUVOS NEPRIKLIAUSOMYBĖS ATKŪRIMO DIENA.**

*Parengė LKNUC soc. pedagogė R.Rusovičiūtė*

*Šeima ir sveikata*

## Siekiame geresnių paslaugų kurčiams vaikams ir šeimai



Lietuvos šeimų, auginančių kurčius ir neprigirdinčius vaikus, bendrija PAGAVA pradėjo įgyvendinti Norvegijos finansinio mechanizmo subsidijų schemos „Patirties perdavimo ir bendradarbiavimo ryšių tarp vietinio, regioninio ir euroregioninio lygio partnerių Lietuvoje ir Norvegijoje – stiprinimas“ projektą „Kurčių vaikų sveikatos apsaugos ir rūpinimosi vaiku ir šeima paslaugų gerinimas pasitelkiant Norvegijos patirtį“.

Projekto partneriai: Lietuvos šeimų, auginančių kurčius ir neprigirdinčius vaikus, bendrija PAGAVA, Tauragės rajono savivaldybės administracija, Norvegijos Nedre Gausen Resource Centre (Sutrikusios klausos centras) ir Tauragės rajono savivaldybės biudžetinė įstaiga Socialinių paslaugų centras. Projekto biudžetas 190 855,56 Lt, iš kurių fondo parama sudaro 162 227,22 Lt. Projekto trukmė – devyni mėnesiai.

Projektas skirtas pasiruošti visuotinei naujagimių klausos patikrai ir užtikrinti sėkmingą sveikatos, socialinės apsaugos ir švietimo grandžių funkcionavimą bei integravimą sutrikusios klausos vaikų reabilitacijos procese.

Statistikos duomenimis, iš 1000 gimusių vaikų 1 gimsta kurčias arba ženkliai neprigirdintis, 3 turi nuolatinį klausos sutrikimą, per pirmuosius gyvenimo metus dėl įvairių veiksnių klausos sutrikimas pasireiškia dar 3-4 vaikams. Lietuvoje per metus

turėtų būti nustatomas kurtumas maždaug 60 vaikų. Kol Lietuvoje neturime visuotinės naujagimių klausos patikros, kuri yra daugelyje ES šalių, vaikų kurtumas neretai diagnozuojamas per vėlai, todėl laiku nepradedama rūpintis tiek kurčiu vaiku, tiek jo šeima. Be to, medikai ne visada žino, kad nustačius vaiko kurtumą, šeima turi gauti socialinę ir psichologinę pagalbą, o kurčias vaikas – specialųjį ugdymą nuo pirmųjų gyvenimo metų, arba nežino, kur tokia pagalba teikiama. Socialinių paslaugų skyriai neturi duomenų, kiek kurčių vaikų yra jų savivaldybėje, o kai į juos kreipiamasi, nedaug gali padėti, nes jiems trūksta žinių ir informacijos, kuri reikalinga šeimai, auginančiai kurčią vaiką, kadangi kurčio vaiko poreikiai yra labai platus. Labai trūksta efektyvaus bendradarbiavimo tarp medicinos, socialinės ir ugdymo paslaugas teikiančių centrinių ir savivaldybių institucijų bei tėvų organizacijų. Nesuteikus kurčiam vaikui tinkamos paramos pirminiu etapu nyksta jo klausos likučiai, atsilieka raida, pablogėja vaiko ir šeimos psichologinė sveikata, didėja socialinė atskirtis. Problema aktuali visoms, ypač atokesniuose šalies regionuose gyvenančioms šeimoms. Kaip rodo Norvegijos Nedre Gausen sutrikusios klausos centro patirtis, būtent visuotinė naujagimių patikra ir sutelktas institucijų bendradarbiavimas padeda valstybei užtikrinti sė-

kmingą sutrikusios klausos vaikų sveikatos apsaugą ir ugdymą.

Bendrija PAGAVA rūpinasi, kad ir Lietuvoje šeimos, auginančios sutrikusios klausos vaikus, savalaikiai gautų visas reikiamas paslaugas.

Pagrindinis įgyvendinamo projekto tikslas – pasitelkus sėkmingą Norvegijos patirtį gerinti kurčių vaikų sveikatos apsaugą, didinant paslaugas teikiančių darbuotojų kvalifikaciją, kuriant naujus valstybės institucijų ir nevyriausybinių organizacijų bendradarbiavimo tinklus, diegiant naujas paslaugų teikimo formas ir užtikrinant jų prieinamumą regionų savivaldybėse.

Įgyvendinant projektą ir siekiant projekto tikslo numatoma vykdyti šias veiklas: organizuoti grupės Lietuvos atstovų vizitą į Norvegiją, Nedre Gausen Resource Centra, tikslu susipažinti su šioje šalyje teikiama kompleksine paramos kurčiam vaikui ir šeimai sistema; vykdyti trejus mokymus medicinos įstaigų, savivaldybių socialinių skyrių, kurčiųjų ugdymo įstaigų ir tėvų organizacijų darbuotojams, kuriuose gerą patirtimi dalinsis Norvegijos ekspertai; išleisti informacinį leidinį, skirtą kurčių vaikų šeimoms, medicinos, socialinių paslaugų skyriams, specialiojo ugdymo įstaigoms; organizuoti apskritą stalą dėl visuotinės naujagimių klausos patikros įgyvendinimo; atlikti tyrimą apie Tauragės ir Jurbarko rajonų savivaldybių šeimas, auginančias kurčius vaikus, ir įvertinti gaunamas paslaugas; diegti naujas paslaugas Tauragės rajono savivaldybėje.

Projekto tikslinė grupė – sveikatos priežiūros, savivaldybių socialinių paslaugų skyrių, sutrikusios klausos vaikų ugdymo

įstaigų darbuotojai, Sveikatos apsaugos ministerijos, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, Švietimo ir mokslo ministerijos specialistai, nacionalinės ir regioninių tėvų organizacijų darbuotojai, atstovaujantys visoms probleminėms sritims, iš viso 51 dalyvis. Kompetencijų stinga visų grandžių darbuotojams vietos savivaldybių ir centriniu lygmeniu. Netiesioginiai naudos gavėjai bus kurtieji vaikai ir jų tėvai – paslaugų gavėjai.

Planuojami projekto pasiekimai: kurčiams vaikams paslaugas teikiantys medicinos, socialinių paslaugų, specialiojo ugdymo įstaigų ir tėvų organizacijų darbuotojai susipažins su gerą Norvegijos patirtimi, įgys naujų žinių ir kompetencijų, kurias panaudos kasdiniame darbe su kurčiais vaikais ir šeima.; bus pradėtos teikti naujos socialinių paslaugų formos Tauragės rajono savivaldybėje; tėvai, auginantys kurčius vaikus ir atitinkamos institucijos bus aprūpinti nauju informaciniu leidiniu, stiprės bendradarbiavimo tinklas tarp medicinos, socialinių ir ugdymo paslaugų teikimo grandžių centrinių valdžios įstaigų, savivaldybių ir nevyriausybinių sektoriaus lygiais.

Tikimės, kad projekto veiklos padės paspartinti visuotinės naujagimių patikros Lietuvoje įgyvendinimą ir prisidės prie savalaikio vaikų kurtumo diagnozavimo, o įgyta patirtis bus panaudota gerinant paslaugas šeimoms, auginančioms kurčius vaikus, valstybei užtikrinant finansavimo tvarką.

Apie projekto įgyvendinimą informuosime spaudoje.

Joana VANAGIENĖ

Projekto veiklų organizatorė.

## Surdopedagoginės pagalbos paieškos

Vasario mėnesio „Akiratyje“ (Nr.2(294)) buvo publikuotas straipsnis „Specialioji surdopedagoginė pagalba sutrikusios klausos vaikui ir jo šeimai“. Pasak

straipsnio autorės LKNUC surdopedagogės Rūtos Vyšniūnienės, mintį parašyti straipsnį apie specialiąją surdopedagogo pagalbą šeimai, teikiamą Lietuvos kur-

čiųjų ir neprigirdinčiųjų ugdymo centro Socialinės integracijos ir konsultavimo skyriuje, inspiravo pokalbiai su tėvais. Bendravimas su girdinčiais tėvais, auginančiais

sutrikusios klausos vaikus, parodė, kad jiems nebuvo lengva rasti tinkamiausią ugdymo būdą.

„Akiračio“ skaitytojams pateikiame keletą tėvėlių pasakojimų.

„Mūsų dukrelė Greta turi mišrų raidos sutrikimą. Tai Dauno sindromas ir vidutinis neprigirdėjimo laipsnis. Jai trys metukai.

Lietuvos kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų ugdymo centre pradėjome lankytis prieš gerą pusmetį. Šią įstaigą suradau interneto puslapiuose. Jau per pirmą susitikimą nustebino didelis centro darbuotojų dėmesys ir noras padėti. O juk mums nuo pat vaiko gimimo tenka ieškoti įvairių reabilitacijos galimybių ir, kaip bebūtų gaila, neretai tenka susidurti su įvairiomis problemomis.

Pirmos konsultacijos metu Gretutę stebėjo visa ugdytojų grupė ir teikė įvairaus pobūdžio rekomendacijas. Suteikė informacijos apie tokio amžiaus sutrikusios klausos vaiko ugdymo vietas parinkimo galimybes. Bet nusprendžiau toliau konsultuotis centre. Įvertinusi dukrelės galimybes ir pasiekimus, tolesniam ugdymui pasirinkau bendradarbiauti su viena iš skyriaus surdopedagogių.

Individualiose konsultacijose surdopedagogė ugdymo procesą modeliuoja taip, kad bendrauti ne tik su dukryte, bet įtrauktų ir mane. Pratybų metu dirbama keliomis kryptimis: lavinama klausia, ugdomas dėmesingumas, mokoma gestų ir sakininės kalbos, įvairiais būdais turtinamas žodynas. Surdopedagogė naudoja daug ir įvairių pagalbinių priemonių, esant reikalui, pasidalina metodine medžiaga su mumis savarankiškam mokymuisi namuose. Pratybų dinamika derinama su dukrytės galimybėmis – kai Greta nuvargsta, surdopedagogė keičia ne tik veiklos turinį, bet ir intensyvumą. O kartais dukrytė mielai stebi, kaip su mokytoja „žaidžiu“ aš. Atkreiptinas dėmesys, kad pasirinkta ugdymo forma – žaidimas – labai tinka ugdyti dukrytės kalbą. Viena iš esminių ugdymo proceso kokybę užtikrinančių sąlygų – tęstinumas. Surdopedagogė mielai pataria, ko mes turėtume mokytis namuose, į ką atkreipti dėmesį. Jeigu iškyla problemų, visada sulaukiame konsultacijų.

Dabar Gretutė jau atpažįsta ir gestais parodo nemažai daiktų, moka 9 raides parodyti pirštais, atpažįsta jas žodžiuose, jau taria kai kuriuos trumpus žodelius, o labiausiai džiugina, kad žodį „ma“ ji sieja su manimi.“

„Kai sužinojome, kad mūsų sūnus Augtumas turi dar vieną būdą (jam jau buvo diagnozuota tuberkuliozinė sklerozė, autizmas, epilepsija) - negirdi, išsigandome, nuliūdome, pasimetėme. Buvom pradėję mokytis bendrauti kortelių-paveikslėlių (simbolių) pagalba. Tai tinka vaikams, sergantiems autizmu. Bet jis gyveno savo pasaulyje ir nereaguodavo į mūsų pastangas visiškai. Specialiojo ugdymo centre, kurį lankė sūnus, mokymas vyko pasyviai. Atsilikimas Augtumo be galo didelis, tad visi aplinkiniai sakė, kad autizmas trukdo pažinti aplinką, bendrauti. Bet dabar man atrodo, kad didžiausia kliūtis buvo kurtumas... Kurčiųjų darželiui buvome per dideli. Ką daryti toliau - nežinojome. Kur mus tokius pedagogiškai atsilikusius priims? Mūsų ugdymo centre nėra surdopedagogo. Išeinant iš ligoninės, kurioje mums nustatė kurtumą, gydytoja davė adresų, kuriais galėtumėme kreiptis pagalbos. Vienas iš jų ir buvo Lietuvos kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų ugdymo centras. Pamaniau, gal užeisiu ir paklausiu, į ką mums kreiptis, gal patars kaip toliau elgtis, kur galima išmokyti gestų kalbos... O gal Augtumas taip stipriai atsilieka, kad jau nėra vilčių ką nors pakeisti, todėl belieka gyventi taip, kaip anksčiau?..

Mus pasitiko centro Socialinės integracijos ir konsultavimo skyriaus komanda. Priimti buvome labai nuoširdžiai. Po papasakotos mūsų istorijos man pasiūlė su Augučiu lankyti individualias pamokėles centre. Nustebino, kad niekas neišsigando mūsų negalios, o pokalbiui skyrė tikrai daug laiko. Ir iš karto pradėjo spręsti problemą.

Atvykusi į pratybas nustebau, kiek daug aplink vaikšto vaikų, kurie sunkiai girdi arba visai negirdi, bet kaip jie puikiai bendrauja gestais ir šnekamąja kalba. Be to, šie vaikai mokosi, siekia vidurinio išsilavinimo, aktyviai sportuoja, šoka ir net... dainuoja! Mums tai atrodė nepasiekiamai.

Galbūt Augtumas tiek, kiek kiti, ir nepasieks, bet mums grįžo viltis... Gal jis ne toks ir beviltiškas...

Pamokėlė po pamokėlės ir, nors Augtumas iš pradžių ir spyriojo si (nekreipė dėmesio į užduotis, prieštaravo, pyko, net spardyti ir kandžiotis buvo pradėjęs), tačiau

Socialinės integracijos ir konsultavimo skyriaus surdopedagogė žaismingumu, atkaklumu, švelnumu „palaužė“ jo priešiškusumą. Išmoko sėdėti prie stalo, susikaupti atlikti užduotis. Pratybose stengiamasi lavinti visus pojūčius: regos, uoslės, lytėjimo. Viskas pateikiama akivaizdžiai, emocionaliai, individualiai. Jei saulė danguje, tai lyginama su lempos šviesa: karšta, šviesu, yra šviesos ratas; jei kas užstoja (pvz. „debesis“) - krinta tamsus šešėlis. O štai šilta - kaip šiltas arbatinukas.

Mes liečiame, žiūrime, piešiame, lyginame... Kartais susimąstau, kad tiek palyginimų pati nesugalvočiau. O svarbiausia, kad ieškoma būdų, kurie labiausiai tiktų Augtumui, kad taikomos įvairios jų variacijos ir nenuleidžiama rankų, jei kas nors nepavyksta. Juk sūneliui dažnai pasitaiko abejingumo valandėlių, kai jis nenori nieko daryti arba nori daryti tik tai, ko užsigeidžia... Ne visada lengva suprasti, ką jis mato, ką supranta, o ko ne. Tik po tam tikro laiko paaiškėja rezultatai ir ne visada tokie, kokių mes tikimės. Man, mamai, įdomu stebėti pratybas, savo vaiką. Aš džiaugiuosi ir menkiausia pažanga.

Įdomu, kad po kelių mėnesių pastebėjome protingesnį Augtumo žvilgsnį, susidomėjimą aplinka, o svarbiausia, nors jis dar nerodo gestų, bet pačius pagrindinius jau supranta ir ieško kontakto su mumis. Mes pajutome, kad galime su juo bendrauti ir jis supranta, ko mes norime! Tūi puiku! Ir nors Augtumas sunkiai priima naują informaciją ir kartais norisi pasiduoti, bet net ir maži žingsneliai verčia mus neprarasti vilties. Mes labai džiaugiamės, kad surdopedagogė moko ne tik suprasti gestus, bet ir rūšiuoti, lyginti daiktus, piešti, atpažinti objektus paveikslėliuose, pažinti raides ir t.t. Jau galvojame apie pratinimą prie klasių. Dabar gailimės, kad paisėme aplinkinių nuomonės ir nepatikrinome Augtumo klausos anksčiau. Juk laiku pradėjus ugdymą atsilikimas tikriausiai būtų mažesnis.

Dabar jau galime pareikšti, kad mūsų šeimai praverstų intensyvūs gestų kalbos kursai, kuriuose išlavintume bendravimo įgūdžius.“

„Dukrai 5 metai, nuo gimimo nešioja du stiprius klausos aparata-

tus, tačiau jos kalba vystosi labai lėtai ir sunkiai. Ji lanko darželį, kuriame su ja nuolat dirba kalbos lavinimo specialistai, bet dėl stipraus klausos sutrikimo laipsnio būtina surdopedagogo pagalba.

Rinkau informaciją apie pagalbą, teikiamą sutrikusios klausos vaikams ir jų tėveliams. Tėvų, auginančių neįgalius girdėti vaikus, bendrija PAGAVA patarė pasikonsultuoti su Lietuvos kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų ugdymo centro Socialinės integracijos ir konsultavimo skyriaus darbuotojomis. Kreipėmės pagalbos ir mus iš karto priėmė. Štai jau treči metai mane su dukryte konsultuoja surdopedagogė.

Konsultacijų metu aš sužinau, kokia linkme turiu dirbti su dukryte, kokius mokymo ir aiškino metodus naudoti namuose bei kitoje aplinkoje. Mes daug išmokome per šį laiką. Jau pažįstame raides, mokomės skaityti ir rašyti, stebėti bei analizuoti aplinką.

Esame labai dėkingi skyriaus surdopedagogėms. Tai labai supratingų, nuoširdžių ir geranoriškai nusiteikusių specialistų komanda, kuri visuomet pasirengusi išklausyti, patarti bei padėti mums, tėvams, kuriems teko nelengvas išbandymas. Mes juk auginame sutrikusios klausos vaiką.“

„Man, mamai, auginančiai sutrikusios klausos sūnelį, labai reikalinga nuolatinė specialistų parama. Todėl aš kartais pagalvoju, kad esu labai laiminga, nes gyvenu Vilniuje, o ne kokiame užkampyje, kaime. Kodėl mes čia? Norėčiau, kad mano sūnus išmokytų bendrauti, nebijotų žmonių. Kitiems tėvams, kurie augina sutrikusios klausos vaiką, patarčiau nesigėdyti savo vaikų, neuždaryti jų namuose. Mes visur – į teatrą, parduotuovę, svečius – važiuojame kartu. Taip vaikas gali geriau pažinti pasaulį. Net šiukšles reikia kartu išnešti, grybus valyti... Bet kartu reikia ir lavinti, kalbinti vaiką pagal surdopedagogų pasiūlytą ugdymo kryptį, pakartoti namuose, kas buvo kalbama pratybose. Pasitikiu specialistais, jei būtų kitaip – ieškočiau pagalbos kitur.“

Parengė  
Rūta VYŠNIŪNIENĖ

## Mūsų žmonės

# LKD metraštį rašė sporto ir saviveiklos renginiais

„Mažoji LKD enciklopedija“, „Anekdotų karalius“, „LKD muziejaus direktorius“, „mūsų Staselis“ – tai tik keletas vardų, kuriuos išgirdę atpažįstame Stasį Linkevičių, mūsų sistemos darbo veteraną. Savo keturių dešimtmečių veiklos jubiliejų jis atšventė tyliai ir vienas, nes kolegoms net puse lūpų neprasitarė, kai ta diena atėjo. O juk be jo mūsų sistemoje turbūt niekas tokios geros atminties ir neturi. „Dirbau ir dirbu vadovaujamas 5 pirminkų ir prezidentų bei 5 jų pavauduotojų“, – šypsosi pašnekovas. Ir mudu kartu neriname į prisiminimus.

### Prisiekęs optimistas ir šachmatininkas

S. Linkevičiaus profesinės karjeros nepavadinsi svaigiančia, bet apie tokius darbuotojus sakoma: įtakingieji. Jie dažnai taip ir netampa pirmaisiais asmenimis, bet visada tokie svarbūs, kad nuo jų priklauso net ir vadovų prestižas. Be jų vadovai – kaip be rankų.

Autoritetą Stasys susikūrė dėl savo asmeninių savybių. Jis sugebėjo tai, ko negalėjo kiti dėl užsispyrimo, diplomatijos ar darbštumo stokos. Visa jo profesinė veikla – tai nepastebimas tarnavimas kurčiųjų poreikiams.

LKD duris S. Linkevičius praverė 1968 m. gegužės 16 d. Kitaip nepasakysi, čia jį kvietė likimas. Draugijos vadovai jau kurį laiką ieškojo sporto instruktoriaus. Pagaudavo nusimanančio apie sportą, sportuojančio ir dar vyriškosios giminės atstovo. S. Linkevičius atitiko visus kriterijus. Nebuvo sporto profesionalas, bet mėgėjas rimtas: žaidė krepšinį, stalo tenisą, tinklinį, mėgo šachmatus ir šaškes. Aistra šachmatams išliko iki šiol. Štai lieki darbo vietoje vakare, o iš trečio aukšto, klausyk, ir ataidi Staselio juokas: žinok, jis su draugu palinko prie šachmatų



S. Linkevičiaus darbo stažas Kurčiųjų draugijoje - 42 metai.

lentos.

Gero ūpo nenuslopino nei asmeninės sveikatos problemos, nei amžius, nei, tiesą sakant, niekada, nė prie vienos valdžios nenutrūkusios pertvarkos darbe. Jis ypatingo tvirtumo žmogus.

### Autobiografija

Savo darbo biografiją sutalpiņa į keletą sakinių. 1968-1984 m. LKD tuometės centro valdybos sporto instruktorius. 1984 -1990 m. eina organizacinio masinio skyriaus viršininko pareigas (jam pavaldūs trys: sporto, kultūros, įdarbinimo ir poilsio instruktoriai bei LGK vertėjas).

1990 m., evoliucionuojant LKD misijai, tampa Draugijos pirmininko konsultantu. Kai 2001 m. įsteigiamas Respublikinis kurčiųjų reabilitacijos centras, nuo tada yra direktoriaus padėjėjas. Na, o šiandienine kalba kalbant, projektų vykdytojas. Kaip ir dauguma mūsų.

Apie išsilavinimą kalba dar lakoniškiau. 1977 m. stoji į Kūno kultūros institutą. Jo nepriėmė, nes karinės katedros dėstytojai pasakė: „Ne, mums tokių nereikia“. Mat vyras nuo mažens regi tik viena akimi. Tad praėjus 11 metų pasitenkina aukštesniosios – tuometės Vilniaus kultūros mokyklos – diplomu.

### Nesibaigiančios kelionės ir nuotykių

Ką reiškė praėjusio amžiaus septintajame ir aštuntajame dešimtmetyje būti sporto instruktoriumi? Pirmiausia šis žmogus, jei varžybos vykdavo Lietuvoje, buvo atsakingas už respublikinių, Baltijos šalių ir Tarybų Sąjungos varžybų organizavimą, kitais atvejais – už komandos paruošimą ir jos išsiuntimą į varžybas.

Darbuotojo kompetencijoje dar buvo sporto inventoriaus komplektavimas, teisėjų paieška ir apdovanojimų, prizų „medžioklė“. Kitaip pastarojo dalyko nepavadinsi.

Medaliai buvo vienas iš sovietinių deficitų. Kaip ir bulgariški konservuoti žalieji žirneliai ar tik juodojoje rinkoje įmanomi įsigyti džinsai.

Išvykti už Tarybų Sąjungos ribų septintajame ir beveik pusė aštuntojo praėjusio amžiaus dešimtmečio kurtiesiems nebuvo leista. Tad įvykių centras buvo Maskva, Sankt Peterburgas, Kijevas, Minskas.

Kai paklausiu, kurios Tarybų Sąjungos respublikos aplankytos, pašnekovas performansuoja klausimą: „Kuriose nebūta, bus klausyti paprasčiau“. Kurčiųjų nepamatyti liko Armėnija, Kirgizstanas, Ta-

džikistanas. Visose šiose kelionėse S. Linkevičius buvo kurčiųjų globėjas, vertėjas, organizatorius, bičiulis.

Kai tapo skyriaus viršininku, padaugėjo organizacinio ir biurokratinio darbo, bet sumažėjo kelionių. Prisdėjo LKD plenumų, prezidiumų, suvažiavimų organizavimo darbai, meninių programų bei pranešimų jiems rengimas ar organizavimas.

Viso pokalbio metu Stasys nedvejodamas beria datas. Štai 1977 m. tarybinio bloko sienos virsteli ir išleidžia pirmą lenkų saviveiklininkų ir sportininkų delegaciją. 1979 m. pirmąkart ir lietuviai išleidžiami iš rezervato. Pamažu kelionės tampa kasmetinės: kaimynai keliauja vieni pas kitus pramainiui.

Glaudžiausi ryšiai užsimezga su Ščecino vaivadijos kurčiaisiais. Bet tai taikytina tik Lenkijai. Kelionių į kitas socialistines šalis dar tenka laukti. (Beje, jų bus. Pvz., Stasys pabuvos Vokietijos Demokratinėje Respublikoje.) 1988 m. lietuviai tradiciją nutraukia. Ir lenkai vieną priėmimą lieka skolingi iki šiol...

Sporto vadovas ilgėliau stabteli prie antrosios savo viešnagės Lenkijoje. Dalinasi juokingu nutikimu. Tais metais kaimyninėje šalyje jau buvo karinė padėtis.

Svečiai, norėdami praskaidrinti niūrią šeiminių nuotaiką, viešbutyje surengia vakarinį priėmimą. Sultims ir lietuviškai degtinei reikia stiklinaitės. Viešbučio administratorė mielai padėtų, bet, pasirodo, vienintelį turėtą skysčiams pilstyti indą jau atidavė kažkam iš lietuvių svečių. Mūsų sporto instruktorius tampa detektyvu. Stiklinaitę suranda... pilną putojančio vyno. Akis į ją gano lietuvė ir naujas jos lenkas draugas. S. Linkevičius nusilenkia idilei ir patraukia tuščiomis atgal.

Tą vakar sveičiuosius gėrimus Lietuvos ir Lenkijos kurčiųjų organizacijų vadovai ragauja iš ištuštinto druskos indelio... Iš pasakojimo atpažįstu „mūsų Staselį“. Apie visą jo atliktą organizacinį darbą nutyli, lyg jo nė nebūta, bet papasakoja linksmą istoriją, kad aplinkiniams pakeltų ūpą.

Šypsena dingsta, kai prisimena tragišką įvykį – turbūt patį nemaloniausią įpareigojimą per visą profesinę karjerą. 1981 m. Rostovo srities Ust-Kamenogorsko mieste vykusių TSRS kurčiųjų futbolo varžybų metu buvo nušautas lietuvis sportininkas.

S. Linkevičius buvo išsiųstas pargabenti jo palaikus. Pašnekovas pripažįsta, kad virtinė biurokratinių trukdžių, kurie jo tąkart tykojo kiekviename žingsnyje, laikinai buvo pakirtę optimizmą. Kol gavo patologo anatomo išvadą dėl mirties priežasties, kol šiaip ne taip įsiprašė į lėktuvą su „liūdnu“ bagažu, jau buvo benuleidžias rankas. Bet tada Stasys svetimame mieste sutiko ir keletą gerų žmonių, kurie jam padėjo taip nuoširdžiai, lyg būtų tikrų tikriausi jo šeimos nariai.

Nuslopinęs prisiminimą pašnekovas tarsteli: „Prie visų santvarkų ir kiekvienam pasaulio kampelyje buvo ir yra gerų žmonių. Štai todėl niekada ir neprapuoliau“.

### **Pirmininko konsultantas ir direktoriaus padėjėjas**

Paskui iš atminties traukia ir „dalykiškesnių“ nuotykių. Štai 3 kartus dalyvavo Pasaulio kurčiųjų federacijos kongresuose – Vienoje (1995 m.), Brisbane (1999 m.), Monrealyje (2003 m.). Kaip vertėjas paprastai lydėdavo LKD pirmininkų pavaduotojus. Panašiai buvo ir 2000 m., kai Lietuvos atstovai vyko į Slovėnijoje orga-

nizuotą pirmąją Europos kurčiųjų organizaciją atstovų sueigą. Grįžtant namo lėktuvas vėlavo. Tad persėdimo punkte - Frankfurte prie Maino, juodu su I. Rainiene, tuomete pirmininko pavaduotoja, labai skubėdami oro uoste išėdo į traukinuką, nuvežusį į priešingą, nei reikia, pusę. Koks buvo jų paskutinis pusvalandis iki lėktuvo išvykimo, pasakoti turbūt nereikia. Pašnekovas šmaikštauja, kad tąkart jis per trumpiausią įmanomą laiką „parengė“ lengvaatletę, nors garbaus amžiaus, bet aukšto lygio.

S. Linkevičiaus „sąskaitoje“ – ir dviejų - 1994 m. ir 1996 m. – tarptautinių pantomimos teatrų festivalių organizavimas. Viskas jam buvo pagal jėgas: susirašinėjimas su trupių vadovais ir režisieriais, viešbučių užsakymas, renginio programos sudarymas. Panašiu metu pradėtos organizuoti ir respublikinės meno saviveiklos ir sporto šventės. Kol jų rengimas buvo LKD Respublikinės valdybos žinioje, Stasys atlikdavo pagrindinio organizatoriaus darbą.

### **Viešbučiai viešbutėliai...**

Iš tarybinių laikų kaip didžiausią galvos supulį S. Linkevičius prisimena viešbučio paieškas į Lietuvą atvykstantiems sportininkams. Tuo metu Vilniuje jų veikė gal tik penki. Žodžiu, tvarka buvo tokia. Stasys eina pas viešbučių tresto valdytoją su raštu, kuriame - prašymas apgyvendinti. Valdytojas klausia, ar prašymas jau suderintas su partijos (jei kas nežino, tuomet partija buvo viena) Centro komitetu (CK). Tuomet paprastai sakoma taip ar panašiai: „Apgyvendinsim, bet prireikus kambarių, jūs tą pačią dieną išsikraustysite.“ Į kur, likdavo nepasakyta - neįgalieji tarybiniais laikais „prioritetine sritimi“ taip pat nebuvo. S. Linkevičius nuspurto prisiminęs, kad rytą į Vilniuje organizuojamas Baltijos šalių žaidynes jau atvyko kaimynai iš Latvijos, vakare turi pasirodyti estai, o šeiminkai dar nė netuokia, kur galėtų apgyvendinti dešimties krepšininkų komandą.

### **Didžiojo kurčiųjų sporto užkulisiai**

Kad lietuviai sportininkai patektų į TSRS kurčiųjų rinktinę, atstovausiančią Sąjungai, pvz., Kurčiųjų žaidynėse, prirėkdavo

viso S. Linkevičiaus organizacinio talento ir begalinės kantrybės. Kiekvienam kandidatui į rinktinę būdavo užpildoma 2 lapų anketa (3 egz. rusiškai), pažyma, kurios turinį pašnekovas ir po daugybės metų atsimesna mintinai (5 egz. rusiškai), bei charakteristika. Visos formos lyg ir nesudėtingos, bet „suktos“. Be abejo, sunkiausia būdavo paruošti charakteristikas mokiniams. Ir talkinę pedagogai, ir sporto instruktorius laužydavo galvą, koku turiniu užpildyti bent vieną lapą popieriaus apie tik pradedančių gyvenimą žmones. Ir vis dėlto parašydavo. Žmonių išmonei nėra ribų. Dokumentai buvo spausdinami mašinėle, kitokios technikos juk nebuvo. Tuomet kiekvieno kandidato „dosjė“ keliaudavo ant įstaigos vadovo rašomojo stalo, iš ten pasirašyta pas įstaigos partijos komiteto sekretorių, komjaunimo sekretorių, profesinės sąjungos pirmininką. Su visais reikalingais parašais byla būdavo nešama į miesto rajono komjaunimo komitetą, partijos komitetą. Ir „suvirtinta“ dar ir šiais parašais atsidurdavo aukštesnėje institucijoje – Komunistų partijos CK užsienio reikalų skyriuje. Jei čia neužkliūdavo, mūsų sporto instruktorius galėdavo atsipūsti lengviau: vadinasi, dokumentai iškeliauvo į Maskvą. „Kad iš kandidato lietuvis taptų rinktinės nariu, reikėjo ne tik įtikinamų rezultatų, bet ir įtakingų pažinčių“, - teigia pašnekovas. Ir prisimena, kaip visi didžiavosi lengvaatletės O. Pečiulienės 1989 m. Kurčiųjų žaidynėse Naujojoje Zelandijoje pelnytais 3 sidabro ir 1 bronzos medaliais, bet buvo „pamiršę“, kaip vos prieš kelias savaites priešinosi jos įtraukimui į TSRS rinktinę...

### **Pirma kelionė į kapitalistinę šalį**

Pirmąkart pajuntu didžiavimosi savimi gaidelę balse, kai S. Linkevičius prisimena 1989 m. delegacijos pasirengimą vizitui į Švedijos kurčiųjų draugijos sporto organizaciją. Tai buvo pirma kurčiųjų išvyka į kapitalistinę šalį. Tuomet jis du kartus važiavo į Peterburgą, kad lietuvių užsienio pasuose būtų išpaustos visos reikalingos tranzitinės vizos. Ir vienas padarė tai, ką būtų buvę sunku per Lietuvos (TSR) užsienio reikalų ministeriją, prie ku-

rios tuo laikotarpiu rikiuodavosi milžiniškos norinčiųjų pamatyti pasaulio eilės.

### **„Bisų“ dabarčiai mažai**

Tai ne tik pasakojimai. Tai S. Linkevičiaus atsakymas į klausimą, kada biurokratizmo buvo daugiau. Bet jis negaili „pipirų“ ir dabarčiai: „Šūsnyš atskaitų, smulkmeniškumui nėra ribų. Neįgaliųjų reikalų departamentas, mano galva, pavirto ministerija. Jei tuomet biurokratizmo buvo daug, tai dabar dar daugiau“.

Finansiškai, jo nuomone, buvo geriau tarybiniais laikais. Kurčiųjų įmonės gaudavo pelno, jis atitekdavo Draugijai. Draugija rėmė tuomet prioritetinėmis laikytas sporto ir saviveiklos sritis. „Kai dėl paslaugų kurtiesiems, tai geriau yra dabar,“ - neabejoja Stasys.

### **Tikrovės spalvas sieja su amžiumi**

Pašnekovas nesislepia už gražių žodžių. Po 42 metų – jau ir ne laikas. Visos santvarkos ir visos valdžios iš pavaldinių reikalavo atsakomybės, paklusnumo, atsidavimo. Bliūkšta ankstesnė strategija ir, žiūrėk, dėmesys sutelktas jau į visai kitus dalykus. Visa tai prabėgo pro mūsų kolegos akis kaip tikra žmogiškoji komedija. Taip ir paties S. Linkevičiaus darbas. Vakar prilygo milžino darbui. Šiandien galbūt – tik vienas iš LKD darbų. Tad kas, jei ne mes, amžininkai, priminsime, kad vakar diena nelaikytina prastesne vien todėl, kad ji buvo vakar. Juk rytojū irgi netrukus pavadinsime praeitimi. Ir patys tapsime praeitimi.

Be S. Linkevičiaus vardo daugelio kurčiųjų pokalbiuose neapsieinama iki šiol. Jo puikūs santykiai su KRC direktorėmis, jis kalba jų kalba – paprasta ir suprantama. Pašnekovas iki šiol garsėja fenomenalia atmintimi datoms, vardams ir įvykiams. Kurčiųjų istoriją tarsi nepaprastai brangų daiktą nešiojasi savyje.

Štai ką sako baigdamas pokalbį S. Linkevičius: „Buvo visko. Ir sunkumų, ir bėgiojimo, ir rūpesčių. Bet vis dėlto jaunam visur gerai ir viskas paprasčiau. Kuo senyn, tuo viskas sudėtingiau.“

## *Pasaulio aktualijos* Ką amerikiečiai mano apie kochlearinius implantus?

Amerikos Nacionalinės kurčiųjų draugijos (NDA) pareiškimas dėl kochlearinės implantacijos

NDA palaiko „gerovės“ modelį, kuris yra pagrįstas kurčiųjų vaikų ir suaugusiųjų fiziniu ir psichosocialiniu vientisumu. Visuomenei privalu teikti informaciją apie gyvenimą daugumos kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų piliečių, kurie optimaliai adaptavosi visuose gyvenimo etapuose, yra sėkmingai integruotos ir sveikos asmenybės ir kurie sėkmingai funkcionuoja visuomenėje padedami arba nesinaudodami klausos aparatais, kochleariniais implantais (KI) ar kitomis pagalbinėmis priemonėmis.

NAD pripažįsta visus techninius pasiekimus, kurie skirti palaikyti ir pagerinti kurčių ir neprigirdinčių žmonių gyvenimo kokybę. Per pastaruosius tris dešimtmečius itin didelį vaidmenį atliko tokių techninių priemonių, kaip paslėpti subtitrai, elektroninis paštas ir internetas, dvipusiai peidžeriai, teksto telefonai, dispečerinės telekomunikacinės tarnybos, video-vertimo tarnybos, signalizacijos įrenginiai, klausos aparatai, garso stiprinimo aparatūra, indukcinės kilpos ir girdėti padedančios sistemos, plėtra. Šiai sričiai priskirtini ir kochleariniai implantai, kurie neabejotinai atneš naujų pokyčių ateityje. Vis dėlto kochlearinė implantacija netinka VISIEMS kurtiems ir neprigirdintiems vaikams ir suaugusiems. Kochlearinis implantas tėra technologija, arba instrumentas, tinkamas naudoti tik prie kai kurių bendravimo formų, bet jis nėra kurtumo išgydymo priemonė.

NAD skiria ypatingą dėme-

sį kurčių ir neprigirdinčių vaikų ir suaugusiųjų psichosocialinės vienybės išsaugojimui ir palaikymui. Svarbu suprasti, kokią įtaką daro neteisingai orientuota informacija apie kurčiųjų bendruomenę. Labai daug medicinos specialistų vis dar žiūri į kurtumą kaip į invalidumą ar nenormalumą ir bando ištaisyti šią būseną kochlearinių implantų pagalba. Požiūrį į kurtumą kaip į patologiją reikia keisti, teikiant daugiau informacijos ir bendraujant su sėkmingais, gerai prisitaikiusiais prie gyvenimo kurčiais ir neprigirdinčiais piliečiais.

Žiniasklaidos priemonės dažnai kalba apie kurtumą neigatyvioje šviesoje, apibūdindamos kurčius ir neprigirdinčius vaikus ir suaugusiuosius kaip invalidus arba kaip antros rūšies piliečius, kuriuos būtina pataisyti pasitelkiant implantus. Labai mažai arba apskritai nėra informacijos apie sėkmingus kurčiuosius ir neprigirdinčiuosius, nenaudojančius implantų. Žiniasklaida, medicinos specialistai ir tėvai agresyviai propaguoja implantaciją ir žodinį mokymo metodą. Ir pagrindinė viso to priežastis yra ne tai, kad jie tikisi, jog klausos panaudojimas suteiks privalumų girdinčios daugumos visuomenėje, o tai, kad jie asocijuoja kurtumą su sunkia našta.

NAD reikalauja, kad gydytojais, audiologais ir kiti specialistai nukreiptų tėvus pas kvalifikuotus kurtumo srities ekspertus ir supažindintų su atitinkamais informacijos šaltiniais, kad priim-

dami sprendimus tėvai remtųsi ne vien medicininio-chirurginio požiūriu.

Kochlearinis implantas gali sunaikinti individo klausos likučius. Todėl jeigu neprigirdintis vaikas ar suaugęs asmuo panorės vėliau naudotis klausos aparatu, tai jis bus netekęs tokio pasirinkimo.

Apkurtusiems vėlesniame amžiuje asmenims implantai gali gana gerai padėti, tačiau vaikams, praradusiems klausą iki kalbos įsisavinimo, kalbos įvaldymas tampa labai sunkiu ir sudėtingu procesu, reikalaujančiu ilgalaikių tėvų, pedagogų, kitų specialistų pastangų ir negarantuojančiu, kad bus pasiektas pageidaujamas tikslas.

Kochlearinio implanto operacija yra tikrai pradžia, o ne pabaiga. Sprendimas dėl chirurginės intervencijos – tai pradžia ilgo, kartais visą gyvenimą trunkančio proceso, kurį sudaro klausos lavinimo pratybos, rehabilitacija, sakininės ir vizualinės kalbos įgūdžių mokymas(is), medicininiai patikrinimai, o kartais ir papildomos chirurginės operacijos. Kad ir kokią pasirinkimą padarytų tėvai, jie pirmiausia privalo galvoti apie vaiką apskritai, atsižvelgdami į ankstyvąją kalbinį ir kognityvinį jo išsivystymą. Nesant galimybės vystyti vaiko vizualinę kalbą gali sulėtėti jo raida, ir jo atsilikimą vėliau bus labai sunku įveikti. Pirmieji šešeri metai yra kritiniai vaiko įsisavinimui ir vystimuisi, todėl būtina atkreipti dėmesį į paralelinį tiek vizualinės (gestų),

tiek rašytinės kalbos lavinimą.

Tėvai privalo žinoti, kad atsisakymas nuo kochlearinės operacijos jokių būdu nepasmerkia jų vaiko egzistuoti beprasmės tylos pasaulyje. Nepriklausomai nuo to, implantuotas ar ne, vaikas gali surasti save tiek girdinčiųjų, tiek kurčiųjų pasaulyje. Dėl šios priežasties tėvai, kurių vaikai neteko klausos ankstyvame amžiuje, turi pakankamai priežasčių susilaikyti nuo implantacijos. Tėvai turi būti tikri dėl savo pasirinkimo – daryti operaciją ar ne.

Gydytojais neturi prisiimti ekspertų vaidmens dėl kurčio vaiko ugdymo, psichologinių, socialinių ir lingvistinių poreikių. Gydytojais gali būti vidinės ausies būklės ekspertai, bet jie nėra kurčio vaiko ar suaugusiojo vidinio gyvenimo ekspertai. Į medikų, ypač otolaringologų, parengimo programą privaloma būtų įtraukti kursą apie kurtumo psichologinius, socialinius, pedagoginius, kultūrinius ir bendravimo aspektus, taip pat apie jų „gerovės“ modelį.

NAD taip pat rekomenduoja, kad draudimo įmonės įgyvendintų įvairių klausos aparatų bei priemonių draudimą.

*Parengė NAD kochlearinės implantacijos komitetas; NAD direktorių taryba patvirtino 2000 m. spalio 6 d.*

*Parengta pagal V jedynom stroju, 2009, Nr. 12  
Iš rusų kalbos išvertė  
Joana VANAGIENĖ*

## Norvegijos perspektyva – po du implantuos kiekvienam?

„Jūs blogai girdite? Negali būti!“

Skandinavijos šalys yra gerai žinomos dėl pasiekimų kurčiųjų

jų integracijos ir rehabilitacijos srityje. Šiandien šiose šalyse kurtieji ir neprigirdintieji priima kochlearinę implantaciją ne

taip liguistai, kaip prieš kelerius metus. Be to, ryškėja tendencija, kai vietoje vieno pasirenkami du implantai. Lankantis Norvegijoje

man pasisekė susipažinti su moterimi, turinčia du implantus.

Pamačiusi Anitą pirmą kartą konferencijoje, skirtoje neprigir-

dinčiųjų reabilitacijai, pamaniau, kad tai viena iš girdinčiųjų svečių-ekspertų. „Jūs blogai girdite? Negali būti!“ – nepasitikėdama žvelgiau į energingą Anitą, kuri lengvai bendravo su konferencijos dalyviais neskaitydama iš lūpų, nepasilenkdama prie kalbančiojo ir nevargindama prašymais pakartoti arba atsistoti taip, kad matytųsi veidas. Anita lengvai atsakinėjo į klausimus iš už nugaros. Vis dėlto paaiškėjo, Anita blogai girdėjo nuo gimimo ir jos klausia nuolat blogėjo.

Pasimokiusi bendrojoje mokykloje būdama paauglė Anita perėjo į neprigirdinčiųjų mokyklą, kur mokėsi trejus metus. „Čia susitikau su kitais neprigirdinčiais, aptarinėdavome klausos problemas, stengiausi susikurti savo strategijas, kad susitaikytum su klausos netektimi.“

Šiandien Anita – psichiatrijos ir psichosomatinės fizioterapijos ekspertė, ji padeda žmonėms įveikti psichologines ir medicinos problemas. Tarp jos pacientų yra ir neprigirdinčiųjų.

„Aš turiu tris paauglius sūnus. Jie augo su beveik negirdinčia mama ir kartą buvo tiesiog šokiruoti, kai pabariau, kad vartoja keiksmazodžius. „Kaip tu išgirdai, ką mes kalbame?“ Tai buvo pirmas kartas, kai nežiūrėdama į sūnus supratau, ką jie kalba už mano nugaros. Ir tai įvyko po kochlearinės implantacijos.“

„Norvegijoje daug pasiekta organizuojant pokochlearinę reabilitaciją – paaiškino Anita. – Mums pasisekė, nes rengiamos reabilitacinės priemonės visiškai atitinka kochlearinių implantų (KI) naudotojų poreikius, galima sakyti, kad jos yra atsakas į mūsų prašymus“.

Beje, labai svarbu padėti gydytojams suprasti, kaip sunku išmokti viską girdėti iš pradžių. Daugelis KI naudotojų susiduria su sunkumais prašydami atostogų dėl ligos, kurios būtinos reabilitacijos kursui, tuo tarpu medicinos centrai, kuriuose atliekamos KI operacijos, ne visada pateikia gydytojams visą reikalingą informaciją.

### **Kaip Norvegijoje gaunamas kochlearinis implantas?**

Anita paaiškino: „Eilių atlikti operaciją nėra, vaikai gali gauti du implantus vietoj vieno. Tačiau suaugusieji priversti laukti antrojo implanto apie 3 metus. Suaugusieji Norvegijoje dar nepriklauso prioritetinei grupei gauti du implantus“. Anita piktinasi, kad reikia įrodinėti, jog du implantai užtikrina geresnę kalbos suvokimą nei vienas. Be to, yra žinoma, kad daugumai turinčiųjų vieną implantą sunku jį suderinti su klausos aparatu. Labai svarbus dalykas ir laikas: antrojo implanto operacija, atlikta praėjus penkeriems metams po pirmojo, gali pasirodyti pavėluota ir neveiksminga...

### **Kaip priprasti prie kochlearinio implanto?**

Adaptacija prie KI – ilgas procesas, kurį kiekvienas įveikia skirtingai. Anitos žodžiais, jos atveju nusivylimas ir motyvacijaėjo drauge. „Mano pirmasis susidūrimas su KI skambesiu buvo šokiruojantis. Vėliau šitą naują keistą garsą aš praminiau „piemenėlio varpeliais“. Visi garsai iš pradžių man atrodė panašūs į vieną didelį varpelį ir aš išsigandusi laukiau, kuo jie taps ateityje“. Tada Anita nusprendė, kad jos senoji atmintis apie garsus bus jai „barometras“, tam tikra koordinacių sistema, kuri padės išmokti girdėti su implantu.

Ką Anita darė? Ji nusipirko nešiojamą „Walkman“ grotuvą bei kompaktinių diskų su jai žinomomis melodijomis ir ėmė iš naujo pratintis prie savo jaunystės muzikos. Iš pradžių jaunystės muzika skambėjo ausyse kaip varpeliai ir bliovimas, bet Anita užsispyrusi diena po dienos, savaitė po savaitės vaikščiojo su grotuvu ir suko diskus iš naujo. Po truputį „piemenėlio varpeliai“ įgavo daugiau ar mažiau suprantamą skambesį ir ritmą. „Aš pastebėjau, kad man lengviau „pagauti“ ritmą, kada pagal jį judu prieš veidrodį“, – pasakojo Anita. Pamažu garsai iš „piemenėlių varpelių“ tapo panašūs į metalinius ančiuko Donaldo krykavimus, paskui į katės kniaukimus, kol galiausiai virto melodingais

mėgstamos muzikos garsais.

Tą pačią strategiją Anita naudojo ir mokydamasi girdėti ir atpažinti kalbą: ji kalbėdavosi su savo pačios atvaizdu veidrodyje ir skaitė iš lūpų savo pačios žodžius. Susitikdama su žmonėmis ji įdėmiai klausydavosi jų kalbos garsų ir tuo pačiu metu stengėsi skaityti iš lūpų: „Buvo varginamai sunku iš naujo mokytis suprasti žodžius ir išstisus sakinius. Iš nuovargio kartais tekdavo nutraukti bendravimą. Labai pamažu pradėjau suprasti, ką man sako draugai ir nepažįstami, ir net nepastebėjau, kaip nustojau skaityti iš lūpų! Galų gale patikėjau, kad galiu girdėti su kochleariniu implantu“.

Priprasti prie implanto buvo toli gražu nepaprasta. Įtampa atsiliepė netgi fizinei savijautai: Anitai pasidarė sunku kvėpuoti, pradėjo skaudėti sąnarius. „Svarbu nesustoti ir visada didžiulis, kad ir menkaisiais savo pasiekimais ir žingsniais į priekį“, – pabrėžia Anita. Ji nuolat treniravo smegenis, kad sukurtų, jos žodžiais tariant, „naują klausos atminties kompoziciją“, ir palaipsniui ėmė greičiau suvokti garsus.

Kai Anitai buvo atlikta antrojo implanto operacija, teko pereiti tą patį adaptacijos laikotarpį. Tikrai užduotį apsunkino tai, kad pirmąjį implantą teko laikinai nusiimti: tik šitaip galima suprasti, kaip naudotis naujuoju – kitu atveju Anita būtų girdėjusi tik daug garsesnę pirmąjį implantą, nes smegenys teikia pirmenybę stipriems impulsams. Po treniruočių užsispyrusi moteris įsitikino, kad du implantai – tai vieninga visuma ir klausyti su dviem implantais kur kas lengviau ir fiziškai, ir psichologiškai. Dabar jai nereikia nuolat prašyti pašnekovo, kad pakartotų, ką sakė.

Anitai pasikeitė VISKAS. Pasaulis tapo toks prieinamas, o tai, kas vyksta aplinkui, taip aišku ir suprantama, kad gyvybinga ir aktyvi moteris visa galva nėrė į Oslo kultūrinį gyvenimą. Ji vis dažniau ėmė susitikinėti su naujais įdomiais žmonėmis kavinėse, klubuose ir kitose triukšmingose vietose, kur anksčiau ji nesilankydavo. Vaikai išaugo, ir

Anita panoro pamatyti pasaulį – dingo pokyčių baimė. Atrodė, viskas puiku, bet vyras ėmė pavydėti Anitai jos naujų pomėgių. Iš pradžių Anitos vyras visada palaikydavo žmoną, padėjo jai priprasti prie gyvenimo su kochleariniais implantais, bet kai tik prisitaikymo procesas baigėsi, jis pasijuto esąs nereikalingas. Anitai prireikė metų, kad susitvarkytų santykiai su vyru, kuris per tą laiką išmoko priimti fiziškai ir psichologiškai pasikeitusią žmoną tokią, kokia ji tapo.

Papasakota istorija – sėkminga istorija moters su dviem kochleariniais implantais. Bet, žinoma, kochleariniai implantai ne visada padaro stebuklą. Dvi pusė kochlearinė implantacija turi ir trūkumų. Pirmiausia tai labai didelės medicinos paslaugų, kadru ir programų rengimo išlaidos, nekaltant apie galimą riziką klausos likučiams. Kai kuriems žmonėms mėgautis muzika, kalba ir kokybišku akustiniu suokimu pakanka vieno implanto, derinamo su klausos aparatu...

Nepaisant to, jog būtinas individualus darbas su kiekvienu neprigirdinčiuoju, vis daugiau tyrimų rodo, kad antrasis implantas gali kokybiškai pagerinti implantacijos poveikį – jis padeda girdėti sudėtingoje garsinėje aplinkoje ir lokalizuoti garsą. Tokiu būdu galima būti teigti, kad antrasis implantas pagerina sutrikusios klausos žmonių gyvenimo kokybę.

Vis dėlto reikia nepamiršti, kad daugelyje šalių šiandien aktualiausia problema – kokybiška ir prieinama reabilitacija su vienu implantu, joms būtina parengti reabilitacinę programą, kuri užtikrintų prieinamas ir reguliarias surdopedagogo bei diagnostinės paslaugas. Ir, žinoma, kochlearinės implantacijos atveju pirmiausia reikalingas artimųjų, draugų ir visos visuomenės palaikymas.

*Karina Čiupina*

*V jedy nom stroju, 2009, Nr.*

12.

*Iš rusų kalbos išvertė  
Joana VANAGIENĖ*

## Mes ir visuomenė

## Užgavėnės pajūryje



Nuotaika puiki: sudegintas žiemos ir blogio simbolis – Morė.

Viena linksmiausių lietuvių liaudies švenčių yra Užgavėnės, kurios pagrindinis tikslas – linksmai, nuotaikingai „vartyti žiemą iš kiemo“. Deja, jau mažėja tradicinių švenčių puoselėtojų ir gerbėjų, nes stiprias pozicijas vis labiau užima iš Vakarų kultūros atėjusios kitos šventės. Viena iš jų – Valentino diena. Tačiau, sutampant datoms, Klaipėdos kurčiųjų reabilitacijos centro vadovė Nijolė Kaminskienė nutarė šiais metais duoklę atiduoti tradicinei lietuviškai kultūrai. Ir tikrai ne veltui. Centro nariai entuziastingai ruošėsi – gaminosi kaukes, derinosi darbužius, darė Morę, planavo šventės scenarijų. Ši šventė dar niekada nebuvo centre švenčiama, todėl visiems tai buvo naujas renginys, ypač kaukių gaminimas iš popieriaus. Pamokyti kitus narius pasisiūlė R.Gluškovienė, nepagailėjusi savo

laiko, jėgų, patarimų. Būrelio nariai pasirūpino ne tik kaukėmis, bet ir kitais būtinais šventės atributais – drabužiais ir blynais.

Užgavėnių dieną buvo išties linksma. Nepabūgusių didelių sniego pusnių visus lauke pasitiko ir sušildė su arbata ir kava direktorė N.Kaminskienė. Nosį kuteno šalia keпамų šašlykų kvapas, vyrai, pasipuošę riestainių karoliais, vaišino jais visus norinčius. Užsikrėtę gera nuotaika šventės dalyviai užmiršo net žiemos šalčius.

Dauguma atėjusiųjų – pagyvenę žmonės. Išties keista, kad jaunimas ne toks aktyvus, galbūt dėl to, kad tokios šventės po truputį tampa istorija. O gaila...

Pasistiprinę, atsigėrę šiltų gėrimų, visi buvo pakviesti dalyvauti žaidimuose ir rungtyse, sukėlusiose daug juoko ir suteikusiose smagių emocijų. Laikas prabėgo



Klaipėdos Užgavėnių persirengėliai

nepastebimai ir vietoj planuotų poros valandų šventė užtruko visas penkias valandas. Išties buvo įdomu ne tik bendrauti, žaisti, bet ir „vyti žiemą iš kiemo“, deginti Morę ir vaišintis karštais gėrimais bei užkandžiais.

Tačiau direktorė žinojo, kad ne visi norintys dalyvaus šventėje, ypač vyresniosios kartos atstovai, kurie negalėjo atvykti dėl silpnos sveikatos ar kitų priežasčių. O džiaugsmu ir gera nuotaika norėjosi pasidalinti su visais. Todėl vadovė pasiūlė juos aplankyti.

Kitą dieną septyni aktyviausi nariai, apsirėdę Užgavėnių kaukėmis, išsirengė aplankyti ilgamečių draugijos narių, neatvykusių į centrą. Sureaguota įvairiai: vieni buvo didžiai nustebę, kiti labai džiaugėsi ir dėkojo. Dar kiti, išsigandę kaukių ir nepažinę draugų, bijojo atidaryti duris. Svarbiausia pasiek-

ta - parodyta pagarba ir dėmesys, primenantis, kad jie nėra pamiršti ir visada yra laukiami. Pabendra-vus, nusifotografavus beveik visi turėjo ką įmesti į „persirengėlių terbą“, išlydėjo ne tuščiomis. Manau, dar ilgai po svečių apsilankymo iš senjorų veidų nedingo šypsena, o įspūdžiais dalintasi ir su artimaisiais. Persirengėlius gatvėje stabdė ir praeiviai, pageidavo nusifotografuoti, davė saldainių, klausė, iš kur jie atsirado.

Užgavėnių šventė centre buvo surengta pirmą kartą, tačiau tikrai ne paskutinį. Renginio atgarsiai kitais metais, ko gero, sutrauks dar daugiau svečių ir dalyvių. Juk visada būna daug įdomiau pamatyti negu išgirsti ir apgailėstauti, kodėl nebuvo ten, kur taip smagu ir gera!

Kristina RIMKIENĖ

## Svarbiausi medicinos atradimai

TV kanalas CNN paskelbė svarbiausių 2009 m. medicinos atradimų ir laimėjimų reitingą.

Pirmoji vieta skirta vakcinos prieš kiaulių gripą sukūrimui, antroji – amerikiečių mokslininkų sukurtai elektroninei akiai,

padedančiai akliems orientuotis aplinkoje, o trečioji - naujos kartos klausos aparatams, kuriuos galima nešioti 24 valandas per parą ir nenusiimti netgi maudantis.

Klausos aparatą „The Lyric“,

kuris nešiojamas giliai ausyje tik per 4 mm nuo ausies būgnelio, sukūrė amerikiečių kompanija „InSound Medical“. Aparatas iš ausies išimamas magnetu 3-4 kartus per metus pakeisti maitinimo elementams.

Pasaulyje šį klausos aparatą nešioja apie 4000 žmonių, tačiau jų skaičius sparčiai auga.

Parengta pagal kurtieji.com  
Arūnas Markauskas

Akiratis

Indeksas 0002

UŽEIKITE, SKAMBINKITE,  
RAŠYKITE

Šv. Kazimiero g. 3, Vilnius LT-01127

Redakcijos telefonas 261 53 64

El. p.: redakcija@lkd.lt

Redaktorė Genė KARKLIENĖ

ISSN 1648-5882

Maketuotojas Kęstutis Strazdauskas

Ofsetinė spauda. 2 sp. I. Tiražas 1000 egz.

Spausdino UAB „Akritis“,  
Geležinio Vilko g. 2, Vilnius.  
Užsakymas 10068

Rašiniai trumpinami redakcijos nuožiūra. Rankraščiai negrąžinami, nesaugojami.  
Laikraštėje spausdinamų straipsnių bei laiškų autoriai išsako savo, o ne redakcijos nuomonę.

